

1 Korid

Pol mij ned ak Korid bin bı kırop ñu kıl tıkkak

1-2 Yad Pol. God ne ke yıp ag lak rek, Krais Jisas mìnım dad ameb bı ne alap mìdebin. Mam cın Sostenes eip sıñaul mìdıl, mij nıbaul nıbep taun kıb Korid sıñak God bin bı ne mìdebin okok ñu kıl tıkebin. Nıbi Krais Jisas nop nıñ dıpek ak, God agek, nıbi bin bı ke komıñ tep ne mìdebin. Bı Kıb cın Jisas Krais nop sobok gıpal bin bı karıp lım tıgon tıgon magılseк, God kırop bin bı sıñ ne mìdenimel agıl ag lak. Krais Jisas ne Bı Kıb cın mìdeb; ne ak rek nep Bı Kıb nıbi mìdeb.

3 God Bapi cın abe, Bı Kıb Jisas Krais abe, nıbep yımig nıñıl dı tep ger, nıbi mìd tep gınımıl.

Pol God nop tep agak

4 Krais Jisas nop cıg mìdem, God ne nıbep dı tep gıl tap tep ñıb ak nıñıl, yad per God nop tep agebin.

5 Tari gınig: nıbi Krais nop cıg mìdem, Krais nıbep dı tep yıb gek, nıbi gos nıñ tep gıl, mìnım ag ñı tep gıpım.

6 God ne gek, Krais mìnım tep ak nab nıbep adan apek, nıbi nıñ dıl, ageb rek nep gıpım.

7 Nıb ak, Bı Kıb cın Jisas Krais onıgab agıl kod mìdebin ñıñ aul, God Kaun tap tep ñıb okok bır magılseк dıpım.

8 Bı Kıb cın Jisas Krais nıbep kod mìdıl gı ñı tep gek, nıbi karıp lım wagın aul mìdıl, mìnım tep

ne ak nıñ dılıg gi mıdıl, nop ma kırıg gınıgabım. Bi Kıt cın Jisas Krais onıgab nıñ ak, nıbi mınım ognap ma nıñnıgabım.

⁹ God ageb rek nep geb. Ne nıbep ag lek, nıbi Ni ne Bi Kıt cın Jisas Krais eip jım nıł mıdebiṁ.

Krais bin bi okok gos di ar nokim nıñıl, jım nıł mıdenimel

¹⁰ Ai mam sı̄kop. Bi Kıt cın Jisas Krais pı̄s ar mı̄dobın ak me, mınım ke ke ar ognap ma lı̄nımı̄b. Gos ar nokim nıñıl, mınım ar nokim agıl, jım nıł yı̄b mı̄denimı̄b.

¹¹ Pen bin Klowi bin bi ne ognap apı̄l yı̄p agek nı̄pin, nıbi ai mam yad ognap nı̄bi ke pen pen agebiṁ.

¹² Nı̄b ak, ognap agebiṁ, “Cın Pol bin bi ne,” agebiṁ. Ognap agebiṁ, “Cın Apolos bin bi ne,” agebiṁ. Ognap agebiṁ, “Cın Sipas bin bi ne,” agebiṁ. Ognap agebiṁ, “Cın Krais bin bi ne,” agebiṁ.

¹³ Agebiṁ nı̄bak Krais nop tı̄g asık ke ke lı̄nımı̄b rek lı̄p. Yad mab kros bak alan nı̄g pak lel nı̄bep nen agıl kı̄men rek, yı̄b yad agıl Pol bin bi ne mı̄dobın agebiṁ aka? Pol yı̄b agıl nı̄g pakpekiaka? Nı̄b ak, “Cın Pol bin bi ne,” “Cın Apolos bin bi ne,” agebiṁ ak esek agebiṁ.

¹⁴ Pen amıl nı̄bep eip mı̄denek nıñ ak, bin bi konjai nı̄g ma pak nı̄nek. Bi omal nep Krispas Gaias nep nı̄g pak nı̄nek. Nı̄b ak, God nop tep agebin.

¹⁵ Mer ak, yokop esek apkep, “Pol yı̄b ne agıl nı̄g paknok,” apkep.

16 Pen saköl gipin. Yad Stepanas bin bi ne okok krop abe n̄ig pak n̄inek. Pen bin bi ognap sek n̄ig pak n̄inek aka ma nīpin.

17 Krais yip, “Bin bi okok krop n̄ig pak n̄inim̄in,” agil ma agak. “Krop minim̄ tep yad ak ag n̄inim̄in,” agak. Nib ak, minim̄ tep ne ak ag n̄ibin. Pen bin bi ognap gos kid yik nījil apal rek ma ag n̄ibin. Minim̄ n̄ig gil agen, Krais mab kros bak alaŋ n̄ag pak l̄lak minim̄ ak minim̄ yokop alap rek lek, bin bi okok ma nīn d̄nimel, agil, minim̄ tep ne ak yipid gil nep ag n̄ibin.

18 Bin bi mab ke yineb kanib nibak amebal okok, Krais mab kros bak alaŋ cinop nen agil kimak minim̄ ak nīnel, minim̄ saköl rek linigab. Pen cin God cinop di komiŋ yokeb nījil, Krais mab kros bak alaŋ cinop nen agil kimak minim̄ nibak nījil, God kilis sek, ne ke cinop di komiŋ yokeb, agil nīnobin.

19 Ar nibak God Minim̄ ak, Aisaia ne God minim̄ agak ak nu kıl tikil agak,
“Bin bi gos kid yik nīpin apal okok,
gos kiri ak ke nījil, gos tep nīpal.
Pen yad gen, gos nījil apal rek ma linigab,
minim̄ abramek apal rek linigab,” agak.

20 Nib ak, bin bi gos nīneb okok, bin bi koles kib ambal okok, bin bi minim̄ tari tari ag amil apil gipal okok, minim̄ kib tep tep kiri nīpal ak, God nīnek, minim̄ saköl rek lek, pis nep ap yap paknīgal.

21 God ne ke nīn tep gip rek, bin bi gos cin ak ke nīn, agil, ke piyo nīnigal okok, ne tigepli rek mideb ak ma nīnigal. Bin bi nib okok Krais minim̄ tep ag nobin ak nīnel, krop minim̄

saköl rek lınıgab. Pen God ne ke gınıgain agıl ag lak rek, bin bı mìnım saköl ag ñobın nıbak nıñ denıgal okok, God kırop tıg asık yoknıgab.

22 Juda bin bı okok apal, “Tap ma gep rek ognap gem nıñıl, nıñıd agebım, agıl nıñnıgabın,” apal. Pen Grik bin bı okok gos tep tep kisen nıb ar ognap nıñın, agıl per nep pıyo nıpal.

23 Nıb ak me, Krais cınop nen agıl kımak mìnım ak agon, Juda bin bı okok nıñıl apal, “Mìnım yırık gıp ak tari gınıg agebım,” apal. Pen Juda bin bı mer okok apal, “Mìnım kisen nıb pıyo nıñobın ak ma agebım. Ak mìnım nıñılon lılıg agebım,” apal.

24 Pen God cınop Juda bin bı ognap abe, Grik bin bı ognap abe, bin bı yad dınígain, agıl ag lak nıñıl cın Krais nop nıñıl nıpın, God kılıs sek mıdeb rek, Krais abe nıb aknıb rek nep kılıs sek mıdeb; God gos kıd yık nıñeb rek, Krais abe nıb aknıb rek nep gos kıd yık nıñeb.

25 Bin bı okok Krais apıl kımak ak nıñıl, God ne kılıs ma mıdeb agnıgal; pen God ne kılıs ne ke gak gos ak ma nıñnıgal. Bin bı okok Krais apıl kımak ak nıñıl, God ne gos tep ma mıdeb agnıgal; pen God ne gos tep ne ke gos nıñak wagın ak ma tık nıñnıgal.

26 Ai mam sıkop. Nıbi ke nıñım! God nıbep sık agak nıñ ak, nıbi bin bı tıgep rek mıdebek nıbep sık agak? Bin bı gos nıñeb apal okok, bin bı kıb okok, bin bı yıb mıdeb okok, nıbep konjai sık ma agak.

27 Bin bı gos kıd yık nıpın apal okok nabıñ dılañ, agıl, God bin bı gos tep ma nıpal okok dak.

Bin bî kîlis mîdobîn apal okok nabîn dîlañ, agîl,
God bin bî kîlis ma mîdeb okok dak.

²⁸ Bin bî yîb sek mîdobîn apal okok bin bî
yokop rek mîdelanç, agîl, God kîrop kîrîg gîl, bin
bî tam okok yîb ma mîdeb apal okok kîrop dak.

²⁹ God ne nîg gak ak, bin bî ognap God udîn
yîrik ar ak, yîb kîri ke agel ar amnîmîñ rek ma
lînîgab, agîl gak.

³⁰ God gek, Krais Jisas eip jîm ñîl mîdebîm. Nîb
ak, God gek, Krais Jisas nop nîñ dîl, nop eip jîm
ñîl mîdîl, nop gos nîñlig gî mîdobîn ak me, cîn
gos kîd yîk nîñeb bin bî rek mîdobîn. Krais eip
jîm ñîl mîdobîn ak me, God cînop nîñil bin bî
komîñ tep yad ageb. Krais eip jîm ñîl mîdobîn
ak me, God cînop nîñil bin bî asîñ ma mîdeb yad
ke ageb. Krais eip jîm ñîl mîdobîn ak me, God
cînop nîñil tap si tap tîmel gîpîm gac ak Ñî yad
bîr lîg gî yokîp ageb.

³¹ Mînîm ar nîbak God Mînîm ak ñu kîl tîkîl
aglak, “Bin bî mîñ mîñ gîjîn agenîmel ak, kîri Bî
Kîb cînop tap tari tari ñîb ak gos nîñîl, mîñ mîñ
gînîmel,” aglak.

2

*Pol Krais cînop nen agîl mab kros bak alan
kîmak mînîm ak ag ñoligîp*

¹ Pen ai mam sîkop. Yad amîl nîbep eip kîn
mîdenek ñîn ak, God Mînîm nîñîd yîb ak ag
ñînîm, agîl, mînîm kîl tep owîp okok rek aka gos
kîd yîk nîñeb mînîm okok rek ma ag ñînek.

² Amîl kîrop eip mîdîl, gos ognap ke nîñîl kîrop
mînîm ag ñînîgain, agîl, gos ak ma nîñnek. Jisas

Krais nop mab kros bak alaŋ ñag pak lel c̄inop
nen agił k̄imak gos ar nokim n̄ibak nep niŋił,
k̄rop ag ñinigain, agił, gos ak nep niŋnek.

³ N̄ib ak, n̄ibep eip m̄idenek ak, m̄ib gon yad
k̄ılıs ma m̄idek; yad jel gek p̄irik̄ıł, jep jep d̄ılıg gi
m̄idenek.

⁴ Bin bi ognap m̄inim ke piyo niŋił, m̄inim
yidek kal adip adip ar n̄ibak nep rek agiñ agił
gipal rek ma giñek. God Kaun ak yiþ k̄ılıs ne ak
ñek niŋlig gi, Jisas m̄inim tep ak k̄ılıs sek ag ñinek
ak misen niþpek.

⁵ God niþ gak ak, bi ognap m̄inim k̄ıl tep ak
agel, n̄ibi bi niŋił God nop ma niþ d̄inimel; pen
yad k̄ılıs yad ke gen, k̄iri yiþ niþ d̄ilaŋ, agił, God
niþ gak.

God Kaun gos tep ñeb

⁶ Pen yad amil bin bi Krais nop yiþid gił niþ di
k̄ılıs giñal okok eip am midil, k̄rop gos kid yiþ
niñeb m̄inim ognap ag ñibin. Pen karip lim ar
wagin aul gos kid yiþ niñal rek ma ag ñibin. Kiñ
okok bi kib okok, k̄iri gos kid yiþ niñal rek ma
ag ñibin. Kiñ okok bi kib okok k̄iri pis nep k̄ir
giñigal.

⁷ Pen yad k̄rop m̄inim ag ñibin n̄ibak, God
gos kid yiþ niñeb m̄inim we gił midoligip ak
ag ñibin. God gos kid yiþ niñeb m̄inim n̄ibak
birarik ped okok karip lim ma gi lak ñin ak nep
we gił midoligip. God ne birarik ped okok karip
lim ma gi lak ñin ak nep, Krais Jisas eip melik
sek m̄idenigal, agił, gos kid yiþ niñeb m̄inim tep
n̄ibak ag lek, wös rek yiþ we gił midoligip. Yad

gos kîd yîk nîjeb mînîm nîbak nep nîbep ag nîbin.

8 Lîm dai ar wagîn aul kin' okok abe, bî kîb okok abe, gos kîd yîk nîjeb mînîm nîbak ma tîk nînlak. Nîplap rek agep, Bî Kîb melîk sek seb kab ar alan nîb owak ak nop ñag pak ma lîplap.

9 Pen God Mînîm ak ñu kîl tîkîl aglak,
“Bin bî God nop mîdmagîl lîpal okok,
God kîrop dî tep yîb gîl, tap tep tep nînîgab.
Udîn ma nînlak; ag ñel peyîg ma nînlak;
gos ke nep nînjîl, nîg gînîgab, agîl ma nînlak;
God kîrop tap tep ke yîb nep nînîgab,” aglak.

10 Pen mînîm ma nînelîgîpal nîbak, God ne Kaun ne cînop ñek nîpîn.

God Kaun tap okok magîlseki pîyo nînjîp. God ne tap we gî lak tap okok abe pîyo nînjîp.

11 Cîn gos tari tari nîpîn ak, bin bî ognap ma nîpal, pen kaun cîn ke cînop nab adañ mîdeb ak nînjîp. Nîb aknîb rek nep, God ne gos tari tari nîjeb ak, God Kaun ne ak rek nep nîjeb.

12 Pen cîn bin bî lîm dai ar wagîn aul gos nîpal rek gos ma nîpîn. God ne Kaun ne ke cînop ag yokek owak nînjîl God tap tep cînop abramek nîb ak tîk nîpîn.

13 God cînop tap tep abramek ñeb mînîm ar nîbak nep ag ñobîn. Bî gos kîd yîk nîpal ognap cînop mînîm nîbak agel ma nîpîn; God Kaun gos ñeb rek mînîm nîbak nînjîl me, bin bî okok kîrop ag ñobîn. God Kaun cînop mînîm agek nînjîl, bin bî God Kaun nab kîri adañ mîdeb bin bî okok kîrop ag ñobîn.

14 Pen bin bi God Kaun nab kıri adan ma mıdeb bin bi okok, God Kaun tap tep abramek ñeb tap okok ma dınıgal. Mınım tep nıbak nınıel, mınım sakol rek lek, ma tık nınınıgal. God Kaun bin bi nab kıri adan mıdenigab ak, God Kaun tap tep ñeb okok tık nınınıgal.

15 Pen bin bi God Kaun nab kıri adan mıdeb okok, kıri tap okok magilsek nınıjl tık nını tep gınıgal. Pen bin bi God Kaun nab kıri adan ma mıdeb okok, kıri bin bi God Kaun eip mıdeb bin bi okok kırop ma tık nınınıgal.

16 God Mınım ak, Aisaia dai alap ñu kıl tıkıl agak,

“Bin bi an, Bi Kıb tari gos nınıp ak tık nınıjl,
nop, ‘Nıg gınımın, nıg gınımın,’ agnigab?”
agak.

Pen Krais bin bi ne mıdobin ogok, cınop gos ne nınıeb rek ñek nınılg gıt, cın nını tep gıpın.

3

Jım ñil mıdil, asik ke ke ma lınımıb

1 Ai mam sıkop. Ned nıbep eip kın mıdenek ñin ak, bin bi God Kaun nab kıri adan mıdeb okok kırop ag ñibin rek, nıbep ak rek nep ag ñibnep, pen nıbi Krais nop nın dıl, ñi painjan rek nep mıdeligipım. Nıb ak, nıbep bin bi karip lım ar wagin aul rek ag ñoligipın.

2 Ñi painjan ci ñibal rek mıdeligipım ak me, yad nıbep ci nep ñoligipın; nıbi tap magil yıb di ñib yoknımıb rek ma loligip ak me, yad tap magil yıb nıbep ma ñoligipın. Mıdebim ñin aul ak rek nep,

n̄ibi tap maḡıl ȳib d̄i n̄ib yokn̄im̄ib rek ma l̄ip; n̄ibi n̄i paŋŋan rek nep m̄ideb̄im.

3 M̄ideb̄im n̄in aul ak rek nep, n̄ibi bin b̄i kar̄ıp l̄im ar waḡın aul gos n̄ipal rek nep gos n̄ip̄im. Bin b̄i ognap tap k̄iri okok tap c̄in rek m̄idobkop, aḡıl gos n̄ip̄im. M̄ılık yapek, pen pen ag m̄ideb̄im. N̄ig ḡıl, bin b̄i yokop l̄im dai ar waḡın aul ḡipal rek nep ḡi m̄ideb̄im.

4 Ognap ageb̄im, “C̄in Apolos bin b̄i ne m̄idob̄in,” ageb̄im. Ognap ageb̄im, “C̄in Pol bin b̄i ne m̄idob̄in,” ageb̄im. N̄ib ak, n̄ibi yokop bin b̄i l̄im dai ar waḡın aul gos n̄iŋ̄ıl apal rek ageb̄im.

5 Apolos c̄ır mal b̄i k̄ib tari rek m̄idob̄ır n̄iŋ̄ıl m̄in̄im n̄ibak ageb̄im? C̄ır yokop b̄i wög gep omal nep m̄idob̄ır. B̄i K̄ib wög tari ke ke ag lak ak ḡi m̄id̄ıl, Jisas Krais m̄in̄im tep ak n̄ibep ag ñor n̄ibi n̄iŋ̄ıl n̄iŋ̄ d̄ipek.

Pen B̄i K̄ib c̄irop mal wög ke ke agak rek nep ḡip̄ır.

6 God ȳip agek, yad am kar̄ıp l̄im n̄ibep ak ned am̄ıl tap ȳiŋ̄ ak ȳimnek. God Apolos nop agek, ne k̄isen am̄ıl, n̄ig am m̄ıl dap̄ıl, tap ȳimnek n̄ibak soŋ̄ gak. Pen God ne nep gek tanak.

7 N̄ig gek, c̄ır b̄i yokop tap ȳiŋ̄ ȳim̄ıl, n̄ig soŋ̄ ḡıl ḡip̄ır ak, ȳib c̄irop ak agem ar ma amn̄im̄iŋ̄. God gek ȳiŋ̄ tanıb rek, ȳib ne ak nep agem ar amn̄im̄iŋ̄.

8 Bin b̄i tap ȳiŋ̄ ȳimbal okok, bin b̄i n̄ig dap soŋ̄ ḡipal okok, wög ar nok̄im ȳib ḡipal ak me, God wög ḡipal ḡipal rek n̄iŋ̄ıl, k̄irop pen n̄iŋ̄gab.

9 C̄ır mal God wög ak j̄ım n̄ıl gosır me, wög dai ne ak n̄ibi m̄ideb̄im.

Nibi God karıp ne midebim

Pen mìnım alap: nìbi God karıp ne midebim.

10 God yıp yìmig nìnjil dì tep gıl tap tep ñak ak dìl, bì karıp gep ne yıb ak mìdıl, karıp sap kib nab eyan ak piñıl ñi tep ginek; pen kisen bì alap apıl karıp dai dai mìdenigab okok geb. Pen bin bì ognap apıl, karıp nìbak gın, agenimel ak, nìnj tep gıl gìnîmel.

11 God karıp ne ak Jisas Krais nop sap kib nab eyan bìr pıs nep piñıl wös gıt lıp ak, bin bì ognap sap ke kisen nìb alap piñıl ñinîmel rek ma lıp.

12 Jisas Krais sap kib piñıl lıp mideb ak, bin bì ognap, karıp dai dai gın, agıl, gol, silpa, kab tep tep dapıl gìnigal; pen bin bì ognap mab lek, wid lek dai dai, tap kas kas okok dapıl gìnigal.

13 Pen Krais apıl bin bì mìnım kib agnigab ñin ak, wög gıt tep gılak ar ak ke misen midek nìjnigal; abramek gılak ar ak ke misen midek nìjnigal. Mab mìlanj apıl wög gıt tep gìnigal ak mìdenigab; pen wög ar ar gìnigal ak pıs nep yın sibok nìb amnigab.

14 Sap kib piñıl lıp mideb ar ak, bin bì wög gıt tep gıl karıp dai alap gel, mab mìlanj apıl karıp dai nìbak yın sibok ma amnigab ak, kiri pen dìnigal.

15 Pen bin bì ognap wög ar ar nep gıl karıp dai alap gel, mab mìlanj apıl karıp dai nìbak yın sibok nìb amnigab ak, God krop ke dì komiñ yoknigab pen bin bì yım gep rek, karıp yinek, lıp gıt söj yokel, tap ma mideb rek ak mìdenigal karıp ne ar alaŋ siŋak.

16 God sobok gep karıp ne ak nìbi midebim; God Kaun nab nìbi adaŋ mideb.

17 Bin bî ognap apîl God sobok gep karîp ak gî tîmel genîgal ak, kîrop pen abe gî tîmel gînîgab. God sobok gep karîp nîbak karîp ne ke nep. Pen sobok gep karîp ne ak nîbi bin bî mîdebim.

18 Nîñj tep gînîmîb. Nîbi ognap gos kîb bin bî lîm dai ar wagîn aul gos nîñjîl apal rek nîñjîl, yokop okok pîyo nîpal rek nep nîñjîl, bin bî gos kîd yîk nîñeb mîdobîn agnîgabim ak pen saköl ñagek nîb agnîgabim. Cîn bin bî saköl sek mîdobîn, agîl me, gos tep yîb ak pîyo nîñjnîgabim.

19 Tari gînîg: lîm dai ar wagîn aul mînîm kîb kîb rek agîl apal ar ak, God nîñek, mînîm saköl ma nîñep rek lîp. God Mînîm ak ñu kîl tîkîl aglak, “Bin bî gos kîd yîk nîñjîl,

nîñj tep gîpîn apal okok,
ne gek, gos kîd yîk nîñeb won nîbak,
gon alap rek lîl,
gos tîmid mîdmagîl kîrop dî cîcî lek,
bî nagîman rek gus pak mîdenîgal,” aglak.

20 God Mînîm dai alap sek, Depid ñu kîl tîkîl agak, “Bin bî gos kîd yîk nîpîn apal okok,
mînîm ognap agel,

Bî Kîb ne nîñek,
mînîm wagîn alap ma mîdeb,” agak.

21 Nîb ak, nîbi bin bî ognap nîñjîl, kîri bin bî kîb mîdebal, agîl, yîb kîrop agem ar ma amnîmîñ. Pen bin bî aka tap tari tari mîdeb okok, God nîbep ag gos nîñjîl gî lek mîdeb.

22 Yad Pol, Apolos, Sipas, cîn wög gep bî nîbi nep mîdobîn. Lîm dai ar wagîn aul tap tari tari mîdeb okok, God nîbep gî ñîlanj, agîl, nîbep ñîb. Komîñ

midep won ak abe, kimeb won ak abe, God nibe pñib. Mñni midebitm rek, kisen midenigabim rek, God nibe pgi ñaq, agil, magil sek nibe pñib.

23 Pen Bi Kib nibi Krais; Krais ne God Ñi ne.

4

Jisas minim dad ameb bi okok

1 Nib ak, God minim tep we git midoligip ak, Krais ne Apolos Pol krop mal ag lek, kiri wög gep bi ne midebir, agil gos ak niñnimib.

2 Bi kib alap, bi wög git ñeb ognap eip minim ag lili, wög alap krop ag lenigab ak, bi wög gep bi okok nap kiri agnigab rek nep git nimel.

3 Pen nibi yip minim kib agenigabim ak, yad gos par ma niñnigain. Bin bi ognap okok yip minim kib agenigal ak, yad ak rek nep gos par ma niñnigain. Ak yip tap yokop alap rek lip. Yad ak rek nep yad ke minim kib ma agebin.

4 Yad ke bin bi ognap git timel ma gitpin agil niñpin ak pen yad nib agen, Bi Kib yip bi asin ma mideb agil ma agnigab. Bi Kib ne ke nep yip minim kib agnigab.

5 Nib ak, mñni ñin aul minim kib ma agnimb. Bi Kib ne ke apil minim kib agnigab. Bi Kib ne gek, tap tari tari kapkap we git gitpal okok magil sek misen linigab; gos midmagil timid nab kiri adan gos tari tari niñpal ak, ak rek nep misen linigab. Ñin niñbak, God ne bin bi magil sek ke ke nokim nokim git tep gitpal gitpal rek krop minim tep agnigab.

6 Pen ai mam yad okok. Apolos cir mal minim nibe pñni agesin niñbaul, nibi minim magil alap

wagin ak niñ tep gìnimb, agil, nibep agesin. Minim magil nibak ageb: "Gos nibi ke mer; tap tari nu kıl tiklak ak nep niñil kisen gìnimb." Minim nibak ageb rek genigabim ak, bi alap yib nop dap ranil, bi alap yib nop dap yapil, ma ginigabim.

7 Cin bin bi kib, bin bi okok bin bi sikol, agil nippim ak tep mer. Nibep tari tep middeb ak, God ne nep nibep nib. Nib ak, nibi ti ginig, cin ke gi tep gipin, agil, yib nibi ke agem ar ameb?

8 Gos nibi ke nippim ak, cin ke tap magilsek bir dipin; tap sikol alap ulep ma gip, agil gos niñebim. Gos nibi ke nippim ak, cin ke bin bi gep rek bir midobin; bi alap cinop gos ognap ma ag niñigab, agil gos nippim. Gos nibi ke nippim ak, cin ke kinj rek bir midobin, agil nippim. Pen gos nibi nippim ak, Jisas minim tep dad ameb bi okok kinj rek ma midebal, agil gos nippim. Pen nibi niñid yib kinj midebkep, cin miñ miñgil nibep eip kinj midobnop.

9 Gos yad nippin ak, God ne cinop Jisas minim tep dad ameb bi okok dam, bin bi okok midebal nab siñak, bi timel ñag pak lep rek dam lip. Bi ognap gi timel genigal ak, bi kib minim kib agil, bin bi niñ midebel niñlig gi, krop ñag pak linimel, agnigal. Gos yad nippin ak, God ne gek, cin nibi akniñrek nep midobin. Bin bi lim dai ar wagin aul abe, ejol seb kab ar alan abe, niñ midebel niñlig gi, cinop bi timel rek ñag pak linig gebal.

10 Krais nop niñ dil wög nop gon, cinop bi sakol, agil nippal ak, pen nibep niñil, Krais bin bi ne gos kılıs niñeb okok, agil nippal. Cin bi yokop sain ak, pen nibi bin bi kal yib. Cin bi yib mideb bi ak rek

mer, pen n̄ibi bin b̄i ȳib m̄ideb ak rek m̄idebim.

11 B̄ırarık nep ped okok t̄ikil, m̄ıl damıl, m̄iñi m̄idobin ñ̄ın aul yuan lek, k̄ıñam m̄ilep gek, walij ma m̄idek, karip ma m̄idek, k̄ımeb rek lek, c̄inop per pak gel gel koslam ȳib m̄idobin.

12 C̄in ke nep yur mab d̄ıl, tap ñ̄ibin. C̄inop ag jupal, k̄ırop pen God k̄ırop kod m̄ideñ, agıl, nop sobok ḡipin. C̄inop gi t̄imel gel, ma pomıl apin.

13 C̄inop m̄inim t̄imel apal, pen m̄inim sisain apin. N̄ib ak, c̄in tap yokop tap s̄ılıkıl dai dai alap rek m̄idon m̄idon ñ̄ın aul owip.

14 M̄inim ñu kıl t̄kebin aul, n̄ibi nabin d̄inimib, agıl ma agebin; n̄ibi ñ̄i pai m̄idmagıl yad okok nen agıl t̄imid ukıl agebin.

15 Bi Krais pis ar m̄idebal okok, konjai ȳib apıl n̄ibep d̄i tep gıl m̄inim ag ñ̄inigal. Pen bi Krais pis ar m̄idebal okok, n̄ibep nap nokim nep m̄ideb. Yad ned Krais Jisas m̄inim tep ne ak n̄ibep ag ñen, n̄ibi Krais Jisas niñ d̄ipek ak me, yad nap n̄ibi m̄idebin.

16 N̄ib ak, n̄ibep agebin, yad ḡipin ḡipin rek niñil, ar n̄ibak nep ḡinimib.

17 Ar n̄ibak nep, ñ̄i m̄idmagıl yad Timoti, Krais Jisas m̄inim ag ñen niñ tep gıl, Bi Kib wög gi tep ḡip ak ag yoken niñigab. Amjakıl, yad Krais Jisas nop niñ d̄ıl, Krais Jisas eip j̄im ñ̄il m̄idil, titi gıl rek gıl ḡipin ak n̄ibep ȳisul kauyan agek niñigabim. Yad Krais bin bi ne okok k̄ırop magılsek per ag ñ̄ibin m̄inim ak, ak rek nep k̄isen gıl Krais Jisas eip j̄im ñ̄il m̄idebin.

18 Pen n̄ibi ognap, Pol ma onigab, agıl, aleb aleb ñ̄iliç gi m̄idebim.

19-20 Pen Bi Kib ak yip yau agek, kasek nignagain. Yokop minim nep agil, God bin bi ne ma midebal; kilis ne ak dil me, bin bi ne yib midebal. Nib ak, amjakil bin bi aleb aleb nibal okok minim nep apal aka God kilis ne dil midebal agil nignagain.

21 Nib ak, yad apil nibep tari ginim? Yir alap donim aka nibep midmagil lil minim sain sain agnim? Yad tari gen, nibep tep ginimin?

5

Bi alap nap bin ne ak nop si dak

1 Minim alap sek agel apek yip apal, “Nibi God eip midebim okok bi nibi alap warikil nap bin ne ak nop si dip,” apal. Pen bin bi God nop ma nopal okok tap si tap timel nibak rek ma gipal rek me.

2 Pen gos nibi nipi m ak, cin bin bi tep, apim. Pen namam nibi alap aknib gip ak, nibep yimig gobkop; bi nibak ag son yokpkep; bin bi Bi Kib pis ar midebim okok ap mogim ginigabim nin ak, bi nibak nibep eip mogim ma gipkop. Pen namam nibi nibak nig gek, nibep nabin gil yimig ma gip ar?

3 Yad par ke sin aul midebin ak pen nibep gos niyliq gi nep midebin. Bi tap si tap timel gip nibak, nop tari tari ginigabin akyad bir niy lipin.

4 Nibi bin bi Bi Kib cin Jisas pis ar midebim okok ap mogim genigabim nin ak, Pol cinop gos niyeb, agil, Bi Kib cin Jisas kilis ne nibep nek dil,

5 bi nibak nop ag gem, nibep eip mogim ma ginimin. Seten eip nep ajil me, mis goj ne timel gek, gos kisen nib niyil, Bi Kib minim kib

agnigab ñin ak, kaun ne komiñ midenimin rek lip.

6 Pen nibi bi tap timel gip ak eip jitm ñil midil, mid tep gipin, agil gos niptim ak tep ma gip. Bred gin, agil, tap yis sikol eñap nep di plaua tin eyan sek lel, yis sikol ak genigab plaua nibak magilsek kib yib tan ap rannigab.

7 Nibi miñi bred yis sek ma mideb rek midebitm ak, tap yis ned nib ak magilsek di ke okok yokil, bred yis ma mideb rek, bin bi asin ma mideb nep midenimb. Nibi bin bi asin ma mideb bir midebitm. Tari ginig: Pasopa ñin ak Juda kai sipsip ñilik pak God nop sobok gi ñil, God ne krop tig asik yokak ak tep gek niñlig gi midelak. Pen Krais nop Pasopa sipsip ñilik cin rek bir pak sobok gilak ak me, God udin yirik ne ak cin bin bi asin ma mideb bir midobin.

8 Nib ak, Krais nop tap sobok gep rek ñag pak lel, God cinop di komiñ yokak ak, gos niñil, Pasopa cin ak tep gip agil niñin. Pen Pasopa cin niñenigabin ak, yis sek, tap si tap timel okok sek, ma niñniñigabin; gos tep won ak nep niñil, minim niñid ak nep niñil, bred yis ma mideb okok nep dil niñniñigabin.

9 Nibep mij alap nu kil tikil agnek, “Bin si dep bi okok, bi si dep bin okok, krop eip jitm ñil ma midenimb,” agnek.

10 Pen nibi agnigabitm, “Pol agip, ‘Bin bi Krais nop niñ dipal okok kiri bin bi Krais nop ma niñ dipal okok krop magilsek krig gilan,’ agil agip,” agnigabitm. Pen ak mer. Bin bi Krais nop ma niñ dipal okok, bin si bi si gi, per nep tap tep ognap sek din agil, bin bi ognap tap krop pilgi dil, tap

yokop okok god cın agıl sobok gıl, gi midebal bin bı okok, lım dai ar wagın aul sıkol ma midebal. Karıp lım okok magılseki midebal ak, kırop kırtıg gijin rek ma lıp.

11 Pen mij ned nıb nu kıl tık yoknek mınım nıbak mıñi ag tep gınıgain. Bı Kıt Jisas nıñ dıpin apım bin bı okok bı alap aka bin alap warıkıl, bin si bı si gıl, per nep tap tep ognap sek dınim agıl, tap yokop okok god cın agıl sobok gıl, bin bı okok mınım tımel agıl, bin bı ognap tap kırop ognap pılı gi dıl, nıg wain nıg kılıs konjai nıñek saköl nagek, gi mideb bı nıbak eip ma tagıl, tap jım nıl ma nıñnímib.

12-13 Bin bı Krais nop ma nıñ dıpal okok, tap si tap tımel genımel ak, tari gınıg nıg gebım, agıl, yad kırop mınım kıt ma agnım. God ne nep mınım nıbak kırop agnıgab. Pen Bı Kıt Jisas nop nıñ dıpin apal bin bı okok, tap si tap tımel genımel ak, tari gınıg nıg gebım, agıl, kırop mınım kıt agnımib. God Mınım ak Mosis dai alap nu kıl tıkıl agak, “Bin bı tap si tap tımel gi midebal okok ag söy yokem amnílanj,” agak.

6

Krais bin bı ognap mınım mıdonımınj ak, nıbi ke tıg bılokñímib

1 Pen namam nıbi Krais nop nıñ dıp alap mınım mıdonımınj, bı Krais nop nıñ dıpal okok nep mınım kıt nıbak nıñnígal. Pen ti gınıg nıbi amem, bı Krais nop ma nıñ dıpal okok mınım kıt nıbak nıñnímel?

2 CİN Krais bin bİ ne, kİsen bin bİ karİp lİm ar wagın aul tİgon tİgon magİlseK kİrop mİnİm kİb agİl tİg bİlokniGabiN. Pen nİbi bin bİ karİp lİm ar wagın aul magİlseK mİnİm kİb agİl tİg bİlokniGabiM ak, nİbi bin bİ nİbi ke ognap mİnİm mİdenİgab ak nİnjİl ag tİg bİlokniGabiM.

3 CİN kİsen ejol okok kİrop abe mİnİm kİb agİl tİg bİlokniGabiN. Nİb ak, lİm dai ar wagın aul mİnİm mİdenİgab ak, ke agİn.

4 Krais bin bİ ne okok, kİri mİnİm kİb dİ bİlokeP bİ kİb ognap nİnjİl, Krais mİnİm ma nİj dİpal, agİl, kİrop gos mİker nİpal. Nİb ak, mİnİm kİb ognap mİdonİmİj, nİbi ti gİnİg bİ kİb nİb okok ambİm?

5 Mİnİm agebin nİbaul, nİbep nabİj gİnİmİj, agİl agebin. Nİbi ke bİ gos tep nİnejb bİ alap, Krais bin bİ nab cİN sİnjaul mİnİm kİb agon nİjnİmİj bİ alap ma mİdeb, agİl agebiM aka?

6 Nİb aknİb rek nep gİpkeP ak tep. Pen nİbi aknİb rek ma gİpİm. Krais nİj dİp nİmam alap warİkİl, Krais nİj dİp nİmam ne ke dam Krais ma nİj dİpal bin bİ okok mİdebal nab sİnjaK mİnİm kİb apal.

7 Pen nİbi Bİ Kİb Jisas nİj dİpİm ognap warİkİl, nanai namam nİbi ke ognap dam mİnİm kİb apİm ak nİnjİl nİpin, nİbi Bİ Kİb Jisas nİj dİpal bin bİ gİpal rek ma gİpİm. Bİ Kİb Jisas nİj dİpİm nanai namam ognap nİbep gİ tİmel genİmel ak, nİj kİrig gİnİgabiM ak tep; nİbi warİkİl kİrop dam mİnİm kİb agnİgabiM ak tep mer. Bİ Kİb Jisas nİj dİpİm nanai namam ognap tap nİbep lİp gİ denİmel ak, nİj kİrig gİnİgabiM ak tep; nİbi warİkİl kİrop dam mİnİm kİb agnİgabiM ak tep

mer.

8 Pen n̄ibi warikil, Bi Kib Jisas n̄in d̄ipal nanai namam n̄ibi ke ognap tap k̄rop lip ḡi d̄ipim. N̄ibi warikil Bi Kib Jisas n̄in d̄ipal nanai namam n̄ibi ke ognap k̄rop ḡi t̄imel ḡipim.

9 Pen n̄ibi n̄in rep ḡinimib. Bin bi ḡi t̄imel ḡi m̄idebal okok, God k̄rop dad karip tep ne alanj ma dad amnīgab. N̄in tep ḡil, sidol ma ḡinimib. Tap yokop okok god c̄in agil sobok ḡipal bin bi okok; bin si bi si ḡipal bin bi okok; bi bin eip mer bi alap eip ḡi tapal bi okok; God k̄rop dam karip tep ne ar alanj s̄injak ma dad amnīgab.

10 N̄in rep ḡinimib. Tap si d̄ipal bin bi okok; per nep tap tep ognap sek din ag gos n̄ipal bin bi okok; bin bi n̄ig wain n̄ig k̄ilis konjai n̄ibil sakol n̄agil ḡipal bin bi okok; bin bi ognap k̄rop m̄inim t̄imel m̄inim esek apal bin bi okok; bin bi ognap tap k̄iri pil ḡi d̄ipal bin bi okok; God k̄rop magilsek dam karip tep ne ar alanj ma dad amnīgab. Ak n̄in tep ḡil, sidol ma ḡinimib.

11 N̄ibi ognap ned n̄ig rek ḡi m̄ideligipim. Pen Bi Kib Jisas Krais c̄inop nen agil kimak ak me, God c̄in Kaun ne ak apil, tap si tap t̄imel gac n̄ibi ak l̄ig ḡi yokil, n̄ibep God nop wȫg gep bin bi ke l̄il, bin bi asin ma m̄ideb m̄idebim agak.

12 N̄ibi ognap apim, “Yad tap tari ḡinim agnigain ak ḡinigain; ak minim ma m̄ideb,” apim. N̄ib apim ak pen ar ognap genigain yip tap tep alap ma ḡi n̄inigab. N̄ibi apim, “Yad tap tari ḡinim agnigain ak ḡinigain; ak minim ma m̄ideb,” apim. N̄ib apim ak pen yad ar ognap ḡil, ḡi dam dam midak midak yad bi nagiman rek midil, ar n̄ibak nep gos n̄inil ḡinigain; yokop

midenim rek ma linqab. Nib ak nijil, yad nig
gil ma ginqgain.

13 Nibi ognap pen apim, “Cinop kogi mideb ak
me, tap niblig git nep midenigabin,” apim. Nib
apim ak pen God gek kogi ak abe, tap nib okok
abe kir ginqab. God bin bi mi b goj kiri git lak
ak, bin si bi si ginqimel, agil ma git lak. Mi b goj
kilis nibi ak, Bi Kib nop wog gilig git midenimib,
agil gak. Bi Kib ne nep mi b goj nibep tap nib.

14 God kilis ne ak nep gek me, Bi Kib
warikak. Kilis ne ak nep gek me, cin ak rek nep
wariknigabin.

15 Nij tep ginqimib. Nibi Krais eip jitm nib
midebitm ak, nin kid tob kid ne ke ak midebitm.
Krais mi b goj ne ak, bi si dep bin eip jitm ma
ninqimij, mer yib!

16 God Minim ak, Mosis dai alap nu kil tikil
agak, “Bi bin dil eip jitm nib midenigair ak, kiri
mal mi b goj nokim alap nep midenigair,” agak.
Nib ak rek, bi an ne bi si dep bin alap di eip jitm
nib midenigab ak, kiri mal mi b goj nokim alap
nep midenigair.

17 Pen bin bi an Bi Kib eip jitm nib midenigab ak,
kaun ne Bi Kib Kaun ne eip jitm nib midenigair.

18 Bin si bi si ma ginqimib. Bin bi tap si tap timel
ognap ginqgal okok, mi b goj son ken ginqgal, pen
bin si bi si ginqgal okok mi b goj kiri ke git timel
ginqgal.

19 Nij tep ginqimib. God ne Kaun Sij ak ag
yokek apil, nab nibep adaq mideb. Mi b goj nibi
ak Kaun Sij karip nilik ne mideb ak. Nib ak, ke
gos nippin rek gin, agil gos ak ma nijin. Mi b goj

gos t̄m̄d m̄dmaḡl n̄bi tap n̄bi ke mer. God ne n̄bep tau ad̄k dak.

20 Krais ne tap tep ȳb yokil n̄bep tau ad̄k dak. N̄b ak me, m̄b gonj n̄bi okok ḡt tep ḡl̄g ḡt m̄dem n̄n̄l̄g ḡt, God n̄n̄ek nop tep ḡn̄m̄n̄; bin b̄t okok n̄n̄l̄l̄ God nop tep agn̄mel.

7

Ber mal m̄b gonj kiri nok̄m alap m̄ideb

1 Ȳp m̄ij ñu k̄l t̄k̄l m̄n̄m apek ak, n̄bep pen agn̄g gebin. B̄t okok bin ma d̄n̄igal ak tep.

2 Pen bin si b̄t si ḡpal ak t̄mel ḡp rek, b̄t okok bin kiri ke d̄l m̄denigal ak tep; bin okok b̄t kiri ke d̄l m̄denigal ak tep.

3 Pen n̄g ḡt m̄dl̄g ḡt, bin ḡn̄g agonim̄n̄ ak, n̄gm̄l yau agn̄m̄n̄. N̄gm̄l ne ḡn̄g agonim̄n̄ ak, bin ne ak rek nep yau agn̄m̄n̄.

4 Bine m̄b gonj ak tap ne ke mer; n̄gm̄l eip tap kiri alog j̄m ñil̄. N̄gm̄l m̄b gonj ak, ak rek nep tap ne ke mer; bine eip tap kiri alog j̄m ñil̄.

5 N̄b ak, n̄gm̄l agek, bine mer ma agn̄gab. Bine agek, n̄gm̄l mer ma agn̄gab. Yau nep agīl ḡn̄mir. Pen God nop gos nok̄m n̄n̄l̄, sobok ḡl̄g ḡt nep m̄dor, agīl, m̄n̄m ag ar nok̄m alap l̄l̄, ñ̄n̄ ognap yokop m̄dil̄, God nop sobok ḡl̄g ḡt m̄denigair. K̄sen kauyañ ḡn̄gair. Mer ak, yokop m̄denigair rek, gos ognap n̄n̄l̄ ger amek, Seten n̄bep ap dek, ap yap pakn̄mir rek l̄p.

6 Pen n̄ri ber ñ̄n̄ ognap yokop m̄dil̄, God nop sobok ḡt m̄denim̄ir ak ma agebin. Pen n̄ri ke ber mal m̄n̄m ag ar nok̄m alap l̄l̄, ñ̄n̄ ognap yokop

m̄d̄l, God nop sobok gi m̄dor, agn̄gair ak, ak m̄n̄m ma m̄deb, aḡl agebin.

7 Gos yad n̄pin ak, bin b̄ maḡlsek yad yokop m̄debin rek m̄denim̄b ak tep. N̄g gił gos n̄pin ak pen God gos ne ke n̄nejeb rek, c̄nop tap tep ke ke ūib. Bin b̄ ognap tap tep alap ūek, ar ognap ke ḡpal; pen bin b̄ ognap tap tep alap ke ūek, ar ognap ke ḡpal. N̄b ak rek, n̄bi maḡlsek yad yokop m̄debin rek m̄denim̄b, aḡl ma agebin.

8 Pen bin praj b̄ praj m̄debīm okok abe, bin kañıl okok abe, yad yokop m̄debin rek m̄denigab̄īm ak tep.

9 Pen bin b̄ ognap yokop m̄d̄l si giñ, aḡl gos ak nep apek, m̄d tep ma giñigal. N̄g genim̄n̄ ak, b̄ okok bin kiri ke ke d̄n̄mel, bin okok b̄ kiri ke ke d̄n̄mel. Mer ak, nab kiri eyan̄ mab rek ȳnek, m̄d tep ma giñigal.

10 B̄ ber gon okok, k̄rop m̄n̄m alap agn̄g gebin. Pen yad nep mer; B̄ K̄b ak m̄n̄m ne. Bin okok nagim̄l s̄kop n̄bi ma k̄rīg amn̄im̄b.

11 Pen ognap k̄rīg amenim̄el ak, b̄ k̄isen n̄b ma d̄n̄mel; yokop nep m̄denim̄el. B̄ d̄n̄ig, am nīgm̄il kiri ned n̄b ak nop kauyan̄ d̄n̄mel. N̄bi b̄ okok ak rek nep nabin s̄kop n̄bi ak rek nep ma ag yokn̄im̄b.

12 Pen n̄bep bin b̄ ognap okok m̄n̄m alap agn̄g gebin. Pen B̄ K̄b m̄n̄m ne ak d̄l, n̄bep ma agebin; gos yad ke n̄nejebin rek ak n̄bep agebin. Pen b̄ alap, ne bin Krais nop ma n̄n̄ d̄p bin alap d̄l m̄denigair ak, bin n̄bak, nīgm̄il eip m̄dor, agenigab ak, nīgm̄il ne, bin Krais nop ma n̄n̄ d̄p, aḡl, asik masik gił ma ag yokn̄igab.

13 Pen bin alap, ne bî Krais nop ma nîñ dîp bî alap dîl mîdenîgair ak, bî nîbak, bine eip mîdor, agenîgab ak, bin ne, nîgmîl Krais nop ma nîñ dîp, agîl, asîk masîk gîl ma kîrîg amnîgab.

14 Bin Krais nop nîñ dîp ak me, bî Krais ma nîñ dîp bî ne ak bine eip jîm ñîl mîder, God nîjek, bin ak abe nîgmîl ak abe bin bî ne ke omal mîdebir. Pen bî Krais nop nîñ dîp ak me, bine Krais ma nîñ dîp bin ne ak nîgmîl eip jîm ñîl mîder, God nîjek, nîgmîl ak abe bin ne ak abe bin bî ne ke omal mîdebir. Mer ak, ñî pai kîri okok bin bî Krais ma nîñ dîpal ñî pai rek lîplap. Pen nap kîri aka nonîm kîri Krais nop nîñ dîpal rek, God ak rek nep nîjek, ñî pai ne ke rek mîdebal.

15 Bî ber gon dîl mîdebal okok, nîgmîl nep Krais nop nîñ dîl mîdek, bin ne Krais nop nîñ dîl ma mîdenîgab ak ne kîlis gîl nîgmîl ne nop kîrîg amnîg gonîmîñ ak, nîgmîl ne, bin yad, agîl, turaj ma lînîmîñ; yau agek, amnîmîñ. Mer ak, pen pen gîl mîd tep ma gînîgair. Pen bin ak Krais nop nîñ dîl mîdek, nîgmîl ne Krais nop nîñ dîl ma mîdenîgab ak ne kîlis gîl bin ne nop kîrîg amnîg gonîmîñ ak, bin ne, bî yad, agîl, turaj ma lînîmîñ; yau agek, amnîmîñ. Ak mînîm ma mîdeb. Mer ak, pen pen gîl mîd tep ma gînîgair. God kapkap mîd tep gîlañ agîl cînop dîp.

16 Pen nîbi bin okok, Krais nop nîñ dîpîm ak, nagîmîl Krais ma nîñ dîp ak eip mîdîl, ne Krais nîñ dînîmîñ rek lîp. Pen nîbi nîgmîl sîkop okok, Krais nop nîñ dîpîm ak, nabin Krais ma nîñ dîp ak eip mîdîl, ne Krais nîñ dînîmîñ rek lîp.

17 Bin bî Krais pîs ar mîdebal karîp okok magîlsekkîrop per apin, “Nîbi ke tari tarî gîl rek

mıdem, God nıbep sık agıl dak ak, ar nıbak nep mıdenimib,” apin.

18 Bi wak bır tıb gi rık gılak alap, kısen God nop sık agıl dınígab ak, ne nıg gıl mıdebin agıl gos par ma nıjnımın. Pen bi wak tıb gi rık ma gılak alap, kısen God nop sık agıl dınígab ak, yıp wak tıb gi rık ma gıpal agıl gos ak ma nıjnıgab; nop wak tıb gi rık ma gınımel.

19 God ne nınek, bi wak tıb gi rık gıpal aka tıb gi rık ma gıpal ak, ak tap yokop yıb; God agek nınlı gınıgabın ak, ak tap kıb yıb.

20 Nıbi ke tari tari gıl rek mıdem, God nıbep sık agıl dak ak, ar nıbak nep mıdenimib.

21 Nıbep ognap bi ognap tauıl dam wög kırı ak ag lel, pe ak ma dıl, apal apal rek gıl, mıñ wög rek gıpm. Pen God nıbep sık agıl dek bin bi ne mıdebiṁ ak, mıñ wög rek gıpm ak kırıg amnın agıl gos ak ma nıjnımib. Pen kısen kırıg gıl yokop mıdenimib rek lonımın ak, kırıg gıl yokop mıdenimib.

22 Bin bi an an, bi ognap tauıl dam wög kırı ak ag lel, pe ma dıl, apal apal rek nep mıñ wög rek gılıg gi mıdem, kısen Bi Kıb nıbep sık agıl, tap tep yıb yokıl, nıbep tau adık dek, bin bi ne ke mıdebiṁ. Pen bin bi an an, bi ognap apal apal rek nep mıñ wög rek gılıg gi ma mıdebek, kısen Bi Kıb nıbep sık agıl, tap tep yıb yokıl, nıbep tau adık dek, bin bi mıñ wög gep ne ke mıdebiṁ.

23 Krais ne tap tep yıb yokıl nıbep tau adık dek, bin bi ne mıdebiṁ. Nıb ak, bin bi ognap mıñ wög gep bin bi kırı mıdon, agıl gos ak ma nıjnımib.

24 Nıb ak, ai mam sıkop. Nıbi ke tap tari tari gılıg gi mıdem, God nıbep sık agıl dak ak, ar

nibak nep midenimib.

25 Pen bin dinimib aka bin ma dinimib, minim ag nipek ak agnig gebin. Minim nibaul Bi Kib ak agek niñil nibep ma agebin. Pen ne yip yimig niñil dil wög ke ag lak rek, gos niñ tep gil nibep minim agnig gebin nibaul minim niñid agil niñnimib.

26 Cin bin bi Krais nop niñ dil, miñi miker dil koslam midenigabin ak, midebim rek nep midenimib ak tep.

27 Nibi bi bin sek midebim okok, bin cin okok kiriç gil yokop midojin, agil gos ak ma niñnimib. Pen nibi bi bin sek ma midebim okok, bin din, agil gos ak ma niñnimib.

28 Pen nibi bi okok, bin dinigabim ak, tap si tap timel ma ginigabim. Nibi bin praj okok, bi dinigabim ak, tap si tap timel ma ginigabim. Nibi dil koslam midenigabim agil gos ak niñil nibep agebin.

29 Ai mam sikop. Miñi midobin ñin aul par mielek ma midenigab. Nibi bin sek midebim bi okok, bin sek bi ma midebim rek midenimib.

30 Sil agebim bin bi okok, sil ma gep bin bi rek midenimib. Miñ miñ gebim bin bi okok, miñ miñ ma gep bin bi rek midenimib. Tap tauebim bin bi okok, tap ma mideb bin bi rek midenimib.

31 Lim dai ar wagin aul tap okok dil gebim bin bi okok, gos ar nokim nibak nep niñil ma ginimib. Lim dai wagin aul ke kisen nib linigab ñin ak ulep mideb.

32 Yip tep giip ak, nibep miker kib ma ginimij. Bi bin ma dip ak, Bi Kib nop nep gos niñil, yad

tap tari gen, Bı Kıt b nop tep gìnigab, agıl gos ak nıñnígab.

³³ Pen bı bin dıp ak, yad tap tari gen, bin yad ak nop tep gìnimıñ, agıl, tap lım dai ar wagın aul gos kıt bı nıñıl gek amnígab.

³⁴ Nıg gek, ne gos omal nıñnígab. Pen bin bı ma dıp ak, Bı Kıt b nop nep gos nokım nep nıñnígab. Mıb goj gos tımid mıdmagıl yad magılsek Bı Kıt b nop nep ñıl, nop mıdmagıl lıl, wög gìnim, agıl gos ak nep nıñnígab. Pen bin bı dıp ak, yad tap tari gen, bı yad ak nop tep gìnimıñ, agıl, tap lım dai ar wagın aul gos kıt bı nıñıl gek amnígab.

³⁵ Mınım agebin nıbaul, nıbep mer agıl ma agebin; nıbep gos nıñıl, Bı Kıt b nop nokım nep gos nıñlıg git, mıdmagıl lılıg git mıdenimıb, agıl agebin.

³⁶ Pen bı alap yokop mıdekk, nop bin dap ñel, yad bı waske mıdenıgain, agıl, mıd damıl, kısen bin nıbak nop nıñıl, ne mıd tep ma git, agıl, nop yımıg nıñıl dınígain, agnígab ak, dınímıñ. Mınım ma mıdeb. Ne tap si tap tımel alap ma gìnigab. Bin dınígab ak tep.

³⁷ Pen bı alap yokop mıdekk, nop bin dap ñel, yad bı waske mıdıl mıd tep gìnigain, agıl, gos ar nıbak nep kılıç git nıñ damıl, bin ma dınígain, agnígab ak, ma dınímıñ. Mınım ma mıdeb. Ne ak rek nep git tep gìnigab. Bin ma dınígab ak tep.

³⁸ Nıb ak, bin dap ñel, dınímıñ ak, git tep gìnigab. Pen bin dap ñel, ma dınímıñ ak, git tep yıb gìnigab.

³⁹ Bin okok, nıgmıl komıñ mıdenıgab ak, eip mıdenıgair. Kımnıgab ak me, am bı kısen

dinigain, agnigab ak, dinigab; gos ne. Pen dinig ginigab ak, Bi Kib pis ar middeb bi alap nep dinigab.

40 Pen gos yad nipin ak, nigmil kimek, bin yokop kajil midebal rek midenimini ak tep. Ne miñ miñ gilig gi midil, mid tep ginigab. Yad gos nipin, God Kaun ne yip gos nek niñlig gi nibep miñim nibaul agebin.

8

“Tap pak god esek cip saj tap okok sobok gi pal ak niñin aka mer?” aglak

1 Pen bin bi tap esek cip saj tap okok sobok gi pal okok, tap alap dap pak tap esek nib okok krop sobok gi niñigal ak, niñin aka ma niñin, agil yip ag nipim ak, nibep pen agnig gebin. “Cin bin bi magilsek gos ke ke middeb,” apim ak, niñid nep apim. Pen gos timid cin ke niñil, niñ tep gi pin, agnigabin ak, yib cin ke agon ar amniñim rekreli. Pen bin bi okok krop midmagil linigabin ak, kilis ognap sek dil, Krais ageb rek nep gi tep gon amnigab.

2 Pen cin gos niñeb midobin apal bin bi okok, yokop ar ar nep niñil nib apal.

3 Bin bi God nop midmagil lipal okok, God ne krop niñip.

4 Pen bin bi tap alap dap pak tap esek nib okok nop sobok gi niñigal ak, niñin aka ma niñin? Pen cin nipin, tap esek sobok gi pal nib okok tap niñid mer, ak tap yokop. Cin nipin, God nokim nep middeb.

5 Bin bî ognap, god konjai nep, bî kîb konjai nep seb kab ar alan abe lîm dai ar wagîn aul abe mîdebal, agîl gos ak nîpal.

6 Pen God cîn ak nokîm yîb mîdeb. Ne Bapi cîn tap okok magîlsekgî lak mîdeb. Ne mîdek nîñlîg gî me, cîn mîdobîn. Bî Kîb Jisas Krais ak, ak rek nep nokîm nep mîdeb. Ne mîdek me, God tap okok magîlsekgî lak mîdeb. Ne mîdek nîñlîg gî me, cîn mîdobîn.

7 Pen bin bî ognap mînîm nîbak ma nîpal. Nag ar ak tep, nag ar ak tîmel, agîl nîñ tep ma gîpal. Nîb ak, god esek okok nop tap pak sobok gî ñîbal tap ak ñîbil, tari gînîg god esek nop sobok gî ñesal tap ñîbîn, agîl gos par nîñnîgal.

8 Pen tap asîk mosîk gînîgabîn aka abramek nîñnîgabîn ak, God nîñek, mînîm ma mîdeb.

9 Pen nîbi bin bî nîñ tep gîpîm okok, tap alap ñîbon, ai mam nîñ tep ma gîpal okok nîñîl ap yap paknîmel rek lîp, agîl gos ak nîñlîg gî, tap nîñnîmîb.

10 Tari gînîg: nîbi bin bî nîñ tep gîpîm okok, am god esek sobok gîpal karîp ñîlik mîgan ak amiîl, tap ñîbem, nanai namam nîñ tep ma gîpal okok, alap nîbep nîñîl, kîri ak rek nep nîñnîmel rek lîp.

11 Nîb ak, nîbi nîñ tep gîpîn, agîl gem, nanai namam Krais dînîgain agîl kîmak alap gos par lîlîg gî ak rek nep tap nîbak ñîbil, ap yap paknîgab.

12 Nîbi nîg genîgabîm ak, ar nîbak nep nanai namam nîbi okok nîñîl, kanîb tep akal, kanîb tîmel akal, nîñ tep ma gînîgal. Nîb ak, nîbi nanai namam okok kîrop tap si tap tîmel gîl, Krais nop tap si tap tîmel gînîgabîm.

13 Nib ak, tap nijeb ognap niben, ai mam alap nijil ap yap pakenigab ak, yad tap yipil ognap ma nijngain; yokop bep maj tap nep nibil kimnigain.

9

Pol pe ma doligip ak nop tep gak

1 Yad Jisas minim dad ameb bi alap midebin. Yad Bi Kib cin Jisas nop udin yad ke nijnek. Nibi Bi Kib bin bi ne midebim ak, yad Bi Kib nop wog gi, nibep minim tep ne ak ag nenenek, nij dil me, bin bi ne midebim. Nib ak, tap alap yip kanib ma uren gip.

2 Yad Jisas minim dad ameb bi alap midebin ak, pen bin bi ognap yip nijil, Pol Jisas minim dad ameb bi alap mideb, agil ma nijngal. Pen gos yad nipin, nibi bin bi okok, nijid nep Pol Jisas minim dad ameb bi alap mideb agil nippim. Bin bi okok pen, nibi Bi Kib bin bi ne midebim ak nijengal ak, nijid nep Bi Kib ne ke Pol minim ne dad ameb bi alap ag lak mideb, agnigal.

3 Bin bi ognap yip minim kib apal okok kirok pen nibgil agnig gebin.

4 Nibep wog gi nibin ak pen tap magil dinim rek ma lip aka?

5 Wog nibep gipin rek, yad pen bin Jisas nop nij dip alap dil, dam Jisas minim tep ag ni ajlig gi, tap nijjir rek ma lip aka? Bi Jisas minim dad ameb bi ognap abe, Bi Kib nimam kisen ne okok abe, Pita abe, per bin kiri okok sek damil, Jisas minim tep ag ni ajpal.

6 Aka Banabas cır mal nep mani wög gıl tap magıl ñınjır?

7 Bi ami okok wög gıpal rek, tap kırı ke ma pıyo nıpal. Kırop tap ñel ñıbal. Bi wain wög gı yıbal okok, yıbal rek, wain magıl ognap pag dapıl ñıbal. Bi kaj sipsip mıkpal okok, mıkpal rek, ci ognap dıl ñıbal.

8 Mınım agebin nıbak nıjem, bin bi okok gos nıpal rek nep ageb, agnígabım rek lıp. Pen lo mınım ar nıbak nep ageb me.

9 God Mınım ak, Mosis dai alap ñu kıl tıkkıl agak,
“Nıbi kaj kau okok pon dapıl,
wid cın tau cıb jakel,
magıl ak ke lıl, cög ak ke lıl ganj, agıl,
dap lem wög gel ñınlıg gı,
meg mıgan kırop ak nag lı rıbık ma gınımib.

Wög gınıgal rek ognap ñıñıngal,” agak.
Pen God ne kaj kau okok gos nıñıl mınım nıbak
ma agak.

10 Cınop bin bi gos nıñıl agak. Bin bi wög kılıs yıb
gılıg gı wög yımbın okok, bin bi wög kılıs gılıg gı
tap pag dopal okok, wög gıpal rek kırop ognap ñel
ñıbıl, tep gek nıñılgı wög gınımel, agak.

11 God mınım ageb tap tep ak mıdmagıl nab
nıbep adań bır yımbın ak rek, nıbi pen tap lım
dai ar wagın aul mıdeb ognap cınop pag dap
ñıñıgabım ak tep.

12 Pen bi ognap nıbep mınım tep ak ag ñel, mani
tap okok ñıbım rek, Banabas cır bi omal nıbep
per ag ñolıgıpır ak, cırop bi ma ñıñıgabım aka?

Pen nıbep ag nıprop, mani tap okok dıprop,
pen bin bi ognap nıñıl aplap, “Mani tap ag asıb

gılıg git ajebir ak pen tom agıl, ‘Krais mınım tep ak ag nīt ajobır,’ apir,” aplap. Nīb ak nīnıl, Krais mınım tep ak ma nīnı̄mel rek lip, agıl, mani tap kiri okok ma dıpır. Mani cir ke wög git, tap tau nībil, Krais mınım tep ak ag nīt ajpır.

13 Pen nībi nīpim: bī God sobok gep karip nīlik mīgan wög gitpal okok, tap God nop dap nībal okok ognap dıl nībal. Bī God wög gılıg git, yakır kımın bid ar pak sobok gitpal okok ognap dıl nībal.

14 Nīg aknīb rek nep, Bī Kib agek, mınım tep ne ag nīnı̄gal bin bī okok, krop pen tap kiri Bī Kib nop neb ognap nīnı̄gal, dam tap nīneb tap kiri okok tauıl, mid tep gılıg git wög nībak gīnı̄gal.

15 Pen nībep Krais mınım tep ak ag nīt ajen nīy dıpim rek, mani tap nīneb nībi ognap ma dıpın ak yip tep yib git. Mīnī mīj nū kıl tikebin aul, tap nībi ognap dinim, agıl ma agebin. Mer yib! Mani yad ke wög git, tap tau nīnı̄gain; mer ak kımnı̄gain. Yad tap nībep ognap ma dinı̄gain.

16 Pen mınım ag nīt ajpin nībak, gos yad ke ag nīt ma ajpin. Wög Bī Kib nop gitpin nībak, ne ke gīnimin agak rek nep gitpin; gos yad ke nīnıl ma gitpin. Nīb ak, yad Jisas mınım tep ak kirig gīnim rek ma lip; ag nīlig git nep midenı̄gain.

17 Gos yad ke nīnıl Jisas mınım tep ak ag nībnep, yad tap tep ognap dıpne. Pen gos yad ke mer, Bī Kib agek, mınım tep ne ag nībin ak rek, yad yokop wög yip ag lak ak gitpin.

18 Nīb ak, yad tap tep ma dıl, nībep yokop ag nībin ak, yad tap tari tari pen dinim? Pen dıpın ak, mani tap ognap ma dıl, Jisas mınım tep ak ag nīen, bin bī okok kiri tap ognap ma nīl, yokop

mİNİM tep nİbak nİñiL, Jisas nop nİñ dİNiGal, ag
gos ak nep nİpin; pen dİpin me ak.

19 Yad, bİ tau dap lel, mİñ wÖg gİpal rek bİ
alap ma mİdebin ak pen bin bİ koñai nep God
pİs ar mİdelanç, agiL, bin bİ karip lİm ke ke okok
mİdebal magiLsek kİrop mİñ wÖg gep bİ alap rek
mİdebin.

20 Juda kai mİdebal nab ak amiL, Krais mİNİM
tep ak ag ñen nİñ dİlañ, agiL, kİri gİpal ar ak
nep gİpin. Yad lo MosiS ñu kİL tİkİL agak nİbak
nİñiL kİsen ma gİpin ak pen MosiS ñu kİL tİkak
lo nİbak kİsen gİpal bin bİ okok mİdebal nab ak
amiL, Krais mİNİM tep ak ag ñen nİñ dİlañ, agiL,
yad lo mİNİM nİbak ak rek nep kİsen gİpin.

21 Pen bin bİ lo mİNİM ak ma nİpal nab ak amiL,
Krais mİNİM tep ak ag ñen nİñ dİlañ, agiL, bin
bİ lo mİNİM ma nİpal okok gİpal rek nep gİpin.
Pen nİg gİL, abramek gİLiG gİ God lo mİNİM ak ma
kİri gİpin; Krais lo mİNİM ak kİsen gİpin.

22 Bin bİ Krais nİñ dİ kİLs ma gİpal nab ak amiL,
Krais mİNİM ak ag ñen nİñ dİlañ, agiL, mİNİM kal
mİNİM kİLs mer, mİNİM sİsain nep ag ñiBin. Nİb
ak, bin bİ ke ke mİdebal rek, ognap Krais nop
nİñ del, kİrop dİ komiñ yoknİMiñ, agiL, kİrop eip
mİdİL, kİri gİpal rek nep gİpin.

23 Gİpin nİbak, Krais mİNİM tep ak ag ñiL
gen, bin bİ nop nİñ del, ne kİrop abe yİp abe dİ
komiñ yoknİgab, agiL, nİg gİpin.

*KiLs yİb gon ameniGab me, mid tep yİb
giNiGabiñ*

24 Nİbi nİpiM: bin bİ resiS gİpal okok koñai nep
resiS gİpal, pen bİ nokiM alap ned amjaknİgab

ak nep tap tep dînigab. Nîb aknîb rek, nîbi ak rek nep kîlis gîl, kanîb kasek am tep gîl, tap tep dînigabim.

²⁵ Bin bî resis gîl, ned amjakîn agîl gos ak nîpal okok, asîk mosîk gî tep gîl, per kîlis gîl eksais gî dam dam, kîsen resis gînigal. Usajîl bad per mîdep mer ak, tap sîkol nep dîn, agîl, nîg gîpal. Pen cîn usajîl bad per mîdeb dîn, agîl, nîg gîpin.

²⁶ Nîb ak me, yad resis gîpin ak, ke okok ma nîpin; kanîb amnîg gîpin mîgan ak nep nînjîl, kasek nep amîl ambin. Pen bî yokop sîlpîn ñîl pen pen pakpal okok, abramek ma pakpal, nîj tep gîl pakpal rek ak gîpin.

²⁷ Pen yad mîb goj gos tîmid yad ke kîlis wîsîb gîl eksais gî tep gîpin. Nîg gîl, bin bî okok kîrop Jisas mînîm tep ak ag ñen, Jisas nîj dîl tap tep dînîmel, yad abe tap tep dînîm, agîl, nîg gîpin.

10

Apîs based sîkop okok gîlak ak saköl ma gîn

¹ Pen ai mam sîkop. Apîs based acîk cîn okok kesîm ak saköl ma gînîmîb. God kîmi bad rek lîl, kîrop talak tauîl kod mîdek, magîlsekomîn amnîlak. Kîri nîg solwara Lakañ apal olak ak, God ne gek, nîg nîbak lîlîg gî pîs pîs amek, magîlsekomîn aul komîn olak.

² Kîri magîlsekomîn Mosîs eip jîm ñîl mîdîl, kîmi bad sînjak abe, nîg solwara sînjak abe, nîg paklak.

³ Bin bî nîb okok magîlsekomîn, God ñolîgîp tap ak ñîbelîgîpal.

⁴ Bin bî nîb okok magîlsekomîn, God ñîg ñolîgîp tap ak ñîbelîgîpal. God kab alap ñek, kîrop eip

amek nijil ñig nibak kab nab sijak nib apek ñibeligipal. Kab nibak me Krais nep.

⁵ Pen God ne bin bi nib okok min min ma gak. Ne kal juil krop ñag pak lek, cip se par kojai nep min mab kab nep midoligip nab okok ki git yap amnak.

⁶ Pen apis based acik sikop okok nig gak ak, God cinop bin bi kisen tik dolak okok, bi ned nib per midmagil gos timid kiri tap si tap timel okok nijelak rek ma ginimel agil gak.

⁷ Apis based acik sikop okok ognap tap esek okok sobok git mideligipal; nibi ak rek nig ma ginimib. God Minim ak, Mosis dai alap nu kil tikak minim nibak bir nipi: "Bisigil tap niblig git, nig niblig git, kogim pag silpin nintig wariklak," aglak.

⁸ Pen ognap bin si bi si git mideligipal; cin akni rek ma gin. Bin bi nib okok nig git gel amek nijlig git, nint nokim alap twenty tri tausan (23,000) bin bi kim saklak.

⁹ Kiri ognap Bi Kib nop aleb aleb noligipal; cin akni rek ma gin. Bin bi nib okok nig gelak ak, God ne gek toi kodal okok krop suek bir kmlak.

¹⁰ Kiri ognap God nop ag juoligipal; nibi akni rek ma ginimib. Bin bi nib okok nig gelak ak, God ejol bin bi ñag pak lep ak ag yokek apil krop ñag pak lek kmlak.

¹¹ Pen God ne apis based acik sikop okok nig gak ak, bin bi ognap okok nijil, gos nij tep git, nig akni rek ma ginimel agil gak. Pen gak nibak, God Minim ak nu kil tikil aglak ak, God cinop bin bi kisen tik dolak okok, Krais kauyan adik git onigab agil kod midobin nint aul, gos nij tep git,

apis based açık s̄ikop okok gī timel ḡlak rek ma
ḡin̄mel, agil, bī min̄im agep ne okok k̄rop gos
ñek, God Min̄im dai alap ñu k̄il t̄klak. C̄in God
Min̄im dai n̄bak udin lī nīn̄il bir n̄pīn.

12 Pen n̄bi bin bī ke nīn̄ tep gīpīn, ap̄im okok,
ap yap pakj̄in rek lip, agil, nīn̄ tep ḡin̄mīb.

13 Tap si tap timel gīn agil gos ar ke ke owip
ak n̄bep nep ma owip; bin bī okok kojai nep
k̄rop ak rek nep nīg gīp. Pen God ne tap tari
tari agn̄igab ak, agn̄igab rek nep ḡin̄igab. N̄b ak,
n̄bep kod mid tep gek, Seten ap̄il, tap si tap timel
ḡin̄mel, agil, n̄bep gos timel ognap ñen̄igab ak,
God ne gek, tapin ḡin̄mīn̄ rek ma lin̄igab. Seten
n̄bep gos timel ognap ñin̄igab ak, God ne kanib
alap yomenigab, kanib n̄bak amil ap yap ma
pakn̄igabim.

*C̄in bred magil dai nokim ñibin ak me, mīb goj
nokim nep midobin*

14 N̄b ak, bin bī nīn̄eb tep yad okok. Tap yokop
god esek okok ma sobok ḡin̄mīb.

15 N̄bi bin bī gos timid sek midebim ak me,
min̄im agn̄ig gebin aul, min̄im nīn̄id ageb aka
mer, agil, n̄bi ke nīn̄nīmib.

16 C̄in mogim gīl, nīg kap ak d̄il, God nop tep
agil ñibin ak, Krais lakañ ne ñibin. Pen bred
magil di pag gī ñibin ak, Krais mīb goj ne ñibin.

17 C̄in bin bī kojai nep midobin ak pen j̄im ñil
midil bred magil dai nokim ñibin ak me, mīb goj
nokim alap nep midobin.

18 Pen Juda kai gīpal ak bir n̄ipīm. Meme sipsip
tap okok damil, pak God nop sobok gī ñibal. Pen
kiri ned gos ar nokim alap gos nīn̄il, eip j̄im ñil

meme sipsip tap n̄ibak pak sobok ḡi n̄ibal; k̄isen bin b̄i n̄ib okok eip j̄im n̄il dai ognap n̄ibal.

19 Pen yakır k̄imin tap okok god esek nop sobok ḡi n̄ibal ak, god esek n̄ibak tap ȳib ma agebin; ak tap yokop. L̄im alap, mab alap, kab gol alap d̄il, kaj kau kaj kau n̄ilik kaunan alap ḡi l̄il, sobok ḡipal tap esek n̄ib okok, tap ȳib aḡil ma agebin; tap esek n̄ib okok yokop l̄im, mab dai, kab gol dai nep.

20 Pen n̄ibep agebin: bin b̄i God nop ma n̄ipal okok, tap esek n̄ib okok sobok ḡil, yakır k̄imin tap dap pak kab b̄id ar ak l̄in, agenigal ak, k̄iri k̄ijeki c̄ip saj c̄ip kaunan kab dai mab dai ȳiweyu tap okok sobok ḡil pakpal; God nop sobok ḡi ma pakpal. N̄ib ak n̄iñil, n̄ibi yakır k̄imin tap k̄ijeki nop sobok ḡi pak n̄ibal yakır k̄imin tap okok bin b̄i okok eip j̄im n̄il n̄ibıl, k̄ijeki kai eip j̄im n̄il m̄idenigabim, aḡil, n̄ibep m̄inim n̄ibaul agebin.

21 Krais bin b̄i ne eip mogim ḡil, Bi K̄ib kap ne d̄i n̄ibıl, amıl k̄ijeki kap ne d̄i n̄iññimib rek ma l̄inigab; Bi K̄ib tap ne n̄ibıl, amıl k̄ijeki tap ne n̄iññimib rek ma l̄inigab.

22 N̄ig genigabim, Bi K̄ib nop aleb aleb n̄il ḡinigabim. N̄ibi bin b̄i k̄ilis ma m̄ideb, Bi K̄ib b̄i k̄ilis ȳib nop n̄ig genigabim ak, c̄inop pen yur ma n̄iññimij, ap̄im ar?

23 N̄ibi ognap ap̄im, “C̄in tari tari ḡin agnigabim ak, ḡinigabim; ak m̄inim ma m̄ideb,” ap̄im. Pen ar ognap genigabim ak pen c̄inop ḡi t̄imel ḡinigab. N̄ibi ap̄im, “C̄in tari tari ḡin agnigabim ak, ḡinigabim; ak m̄inim ma m̄ideb,” agebim. Pen ar ognap genigabim ak bin b̄i Krais p̄is ar m̄idebal okok k̄irok tap tep alap ma ḡi n̄iññigab.

24 CİN ke mîd tep gînîgabîn agîl ar ak nep nîñîl ma gîn; bin bî ognap kîrop gos nîñîl, kîri mîd tep gînîmel agîl ar ak nep nîñîl gîn.

25 Kîri yakîr kîmîn tap pak dam maker lenîmel ak, kîjeki cîp saj tap okok pak sobok gî dap maker lîpal aka agîl, gos par nîñîl, kîrop ma ag nîñînîmîb. Abramek tau nîñînîmîb.

26 Tari gînîg: God Mînîm ak Depid ne dai alap ñu kîl tîkîl agak, “Karîp lîm wagîn aul abe, tap lîm dai ar wagîn aul mîdeb tap okok abe, magîlsek Bî Kîb tap ne mîdeb,” agak.

27 Pen bin bî Krais pîs ken ma mîdebal ognap nîbep, “Apem tap nîñîn,” agenîmel, nîbi karîp kîrop amnîgabîn, ag gos nîñenîgabîm ak, gos par nîñîl ma amnîmîb. Amîl kîrop eip bîsîgîl, kîri yakîr kîmîn tap okok dam dai nîbep ñenîgal okok, kîjeki cîp saj tap okok pak sobok gî dap ñebal aka, agîl, gos par nîñîl, kîrop ma ag nîñînîmîb. Tap ñîñeb nîbep ñîñîgal rek abramek dî nîñînîmîb.

28 Pen bin bî ognap apîl nîbep agenîmel, “Tap nîbak kîjeki cîp saj tap okok pak sobok gî dap lîpal,” agenîmel ak, tîk nîñîl, cîn nîbon, bin bî cînop ag ñesal okok gos par nîñînîgal, agîl, kîrîg gînîmîb. Mer ak, gos magîl kîri nab adan, ak tep ak tîmel ageb gos magîl nîbak sîdol gînîgab.

29 Pen gos magîl nîbepe ma agebin; bin bî ognap nîbep ag ñîñîgal okok, gos magîl kîri nab adan mîdeb nîbak tîmel gînîgab, agîl agebin.

Pen gos magîl yad ke nîñîl, tap tari tari gînîm agnîgain ak, gînîgain; bin bî ke gos magîl kîri nîñîl, nîg ma gînîm, ma agnîgain.

³⁰ Tap nıñeb nıb okok, God nop tep agıl nıñnıgain ak, tari gınig bin bı ognap yıp mınım ag gınigal?

³¹ Nıb ak, tap nıñnıg gınigabım aka nıg nıñnıg gınigabım aka tap tari tari gınig gınigabım, God yıb ne ar amnan agıl gos ak nep nıñıl gınimib.

³² Pen Juda bin bı okok aka Grik bin bı okok aka Krais pıs ar midebal bin bı okok nıñel, tep ma gınimıñ ar ak ma gınimib.

³³ Yad gıpin ar ak, yıp ke tep gınimıñ ar ak ma gıpin; bin bı okok konjai yıb nep Jisas mınım tep ak nıñ del, kırop dı komıñ yoknımıñ, agıl, ar ak nep gıpin.

11

¹ Nıb ak, yad Krais gıp ar ak nıñıl gıpin rek, nıbi ak rek nep yad gıpin ar ak nep nıñıl gınimib.

*Bin bı God nop sobok gınig mogım genigal ak,
kiri tari rek middenimel*

² Yad tap tari tari gıpin ak nıñ damıl, Jisas mınım tep ak dapıl nıbep ag nıñek ak, nıñ damıl nıñlıg gı nep mıdıl gıpmak, nıbep bin bı tep yıb agebin.

³ Pen mıñi agníg gebin aul nıñnımib. Bı okok nabıc kiri Krais; bin okok nabıc kiri nıgmıl sıkop; Krais nabıc ne God.

⁴ Pen bı okok nabıc kiri pırau yokıl, God nop sobok genigal aka bin bı okok kırop God Mınım ag ñenigal ak, nabıc kiri ke dap yonigal.

⁵ Pen bin okok nabıc kiri ak mıseñ mıdeñ nıñlıg gı, God nop sobok genigal aka bin bı okok kırop God Mınım ag ñenigal ak, nabıc kiri ke dap yonigal. Bin alap nıg genigab ak, bin tap tımel

gİNİGAB nabİN̄ gan̄, agİL, kİMkas pİs nep tİkel nabİN̄ gİNİGAB ak, ak rek nep lİNİGAB.

6 Pen bin alap kİMkas ne ma pİrauniGAB ak, kİMkas ne ak tİK ulep ulep gİNİMİN̄; mer ak tİK kerak lİNİMİN̄. Pen nİg gen nabİN̄ gİNİGAB agonİMİN̄ ak, kİMkas ne pİrauniMİN̄.

7 Bi okok, God kİrop ne ke rek gİ lek mİdebal ak rek, nabİc kİri ak ma pİrauniMEL. Pen bin okok, God kİrop bİ rek gİ lek mİdebal.

8 God bin tİgleM kİd ak dİl, bİ ma gİ lak; bİ tİgleM kİd ak dİl, bin gİ lak.

9 Pen bin ke ausek mİdeb ak tİMEL gİp, agİL, nİGMİL nop ma gİ lak; bİ ke ausek mİdeb ak tİMEL gİp, agİL, bine nop gİ lak.

10 Ar nİbak, bin nabİc pİrau yoklıg gİ mİDENİGAB. Nİg genİGAB ak, bin bİ nİNJİL, bin nİbak mİNİM nİJEB, agnİgal. Nİg genİGAB ak, ejol okok nİJEL nabİN̄ ma gİNİGAB.

11 Pen nİj tep gİNİMİB. Bi Kİb udİN yİRİK ak, bin ke ausek ma mİdeb; bİ ke ausek ma mİdeb. God ne bin abe bİ abe omalgil gİ lak.

12 God bİ tİgleM kİd ak dİl, bin gİ lak ak pen mİñi bin okok nİtİK dapel nİJLİG gİ, pobİN̄ gİ kİb gİl, bİ lİNİgal. Pen magİlseK God ne wagİN nokİM nİbak nep mİdeb.

13 Pen bin okok nabİc kİri mİSEN mİDEK nİJLİG gİ, God nop sobok gİNİgal ak, tep gİNİGAB aka mer, nİbi ke bİlok nİJİM.

14 God ne titi gİl bİ gİ lİl, bin gİ lİl, gİ lak ak nİNJİL tİK nİJNİGABİM ak, bİ okok kİMkas par mİDENİGAB ak tİMEL gİNİGAB,

15 pen bin okok kİMkas par mİDENİGAB ak tep

gİNİGAB AK, AGİL NIJNİGABİM. KİMKAS PAR NABIĆ PİRAUANJ, AGİL, GOD KİMKAS PAR BIN OKOK ÑAK.

16 Pen bin bİ ognap mİNİM agebin ar nİBAUL NIJİL, mİNİM MİDONİMİNJ AK, YAD MİNİM NİBAUL NEP AGNIĞ GEBIN. YAD PER NIĞ AKNİB REK NEP GİPIN. BIN Bİ KRAIS PİS AR MİDEBAL KARİP LİM OKOK MAGİLSEK NIĞ AKNİB REK NEP GİPAL. AR ALAP KE MA GİPAL.

17 Pen mİNİM KİB NİBEP AGNIĞ GEBIN AUL, NİBEP MİNİM TEP OGNAP AGNİM REK MA LİP. TARI GİNİĞ: NİBI KRAIS PİS AR MİDEBİM BIN Bİ OKOK EIP MOGİM GİPİM AK, AI MAM NİBI OKOK GOS NIJİL, GI TEP MA GİPİM.

18 Pen bin bİ ognap yİP APAL NIŞPIN, NİBI KRAIS PİS AR MİDEBİM BIN Bİ AMİL MOGİM GİPİM NIŃ AK, NİBI ASİK KE KE LİPİM. NİB APAL AK, NİBI OGNAP NIĞ GİPİM AGİL NIŞPIN.

19 Pen gos ar ke ke niJİL GEM AMEB NİBAK, BIN Bİ OKOK KRAIS NIJ Dİ WÖS GİPAL, PEN BIN Bİ OKOK KRAIS NIJ Dİ WÖS MA GİPAL, AGİL, MİSENJ NIJNİGABİN.

20 KRAIS BIN Bİ NE EIP MOGİM GİL TAP NIŃBİM NİBAK, Bİ KİB NIĞ TAP JİM NIŃ NIJNİMİB AGAK REK MA NIŃBİM; ESEK AR AK GİPİM.

21 NİBI TAP NIJNİG OPİM AK, NİBI NED APİL AI MAM MA OPAL OKOK GOS NIJİL MA KOD MİDEBİM. NED OPAL AK, NIĞ WAIN TAP OKOK KOJAI NEP ABRAIMEK NIŃBİL NIŃB SAKPAL. NIĞ GEL, BIN Bİ OGNAP KİSEN APEL YUAN LİNİGAB; BIN Bİ OGNAP NED APİL NIĞ WAIN KOJAI NIŃBEL SAKÖL NIAGNİGAB.

22 PEN KARİP NİBI KE MA MİDEK, MOGİM GEP KARİP AK AMİL, TAP NIŃBLİG GI, NIĞ NIŃBLİG GI, GI MİDEBİM AR? AKA, NİBI GOD BIN Bİ NE MİDEBİM AK, TAP YOKOP REK LİP? NİBI NIĞ GİL, BIN Bİ TAP MA

mideb okok ag jupim. Nig gitim ak, nibep tari agnim? Nibep bin bi tep agnim? Mer yib! Nibep nig ma agnigain.

23 Bi Kib yip minim ag nuk ak, yad nibep ag nitnek: Bi Kib Jisas, bi nop kain gak nin ak, karip digak won ak, bred magil alap dak.

24 Bred magil alap dil, God nop tep agil, dai dai di pagil dai alap bi ne okok krop nitlig gi agak, "Mib goj yad nibep nebin aul. Nig git, yip gos nitlig gi midenimb," agak.

25 Pen tap nib sakelak, nig wain kap ak, ak rek nep di God nop tep agil, krop nitlig gi agak, "Nig wain kap nibaul, yad kimen lakañ yad yapek, bin bi okok God eip jum nil rek linigab, agil, nibep nebin me aul. Nig wain kap nibaul kisen nibil, nig aknib rek nep git, yip gos nitlig gi midenimb," agak.

26 Nib ak, Bi Kib ma adik gi owip nin aul, bred magil ak abe nig wain kap ak abe niblig gi nep midenigabim ak, Bi Kib cinop nen agil kimak minim tep nib ak, bin bi okok krop misen ag nitnigabim. Nig git, per nib midem midem, ne adik gi onigab nin ak nep kirig ginigabim.

27 Pen bin bi ognap gos tep nitnil mer, Bi Kib bred dai nig wain kap abramek di nibenigal ak, Bi Kib cinop nen agil kimak mib goj lakañ ne ak, tap yokop rek linigab. Bin bi an an nig genigal okok, God nitnek, kiri Krais mib goj lakañ ne ak tap si tap timel ginigal.

28 Nib ak, titi git midebim ak, ned cibur gos midmagil nab nibi adan ke nitnil bilok tep git, kisen bred wain ak di nitnitimb.

29 Tari gìnig: bin bì an an bred ñig wain ak Jisas mìb goj ne ak ag gos niñil mer, abramek bred wain agìl dì ñibenigal okok, tap si tap tìmel gìl mìnìm kìb niñnígal.

30 Ar nìbak nep, bin bì nìbi ognap masos gìl, miñak gìl gip; ognap pis nep kìmbal.

31 Nìb ak, ned titi gìl mìdobìn ak, cìbur gos mìdmagìl nab cìn adan ke niñil bìlok tep gìl, kisen bred ñig wain dì ñiñenigabìn ak, tap si tap tìmel gìl mìnìm kìb ma niñnígal.

32 Pen cìn tap si tap tìmel genigabìn ak, Bì Kìb bin bì ne mìdobìn rek, ne cìnop tìmid uknìgab. Tìmid ukek me, cìn gos niñil, bin bì lìm dai ar wagìn aul abramek tap si tap tìmel gìpal okok eip mab ke yìneb kau mìgan eyan ma amnìgabìn.

33 Nìb ak, ai mam sìkop yad, nìbi tap ñiñriñg onìgabìm ak, nìbi ned apìl ai mam ma onìgal okok gos niñil kod mìdil, jìm ñìl ñiñnìmìb.

34 Pen nìbep ognap yuan lenigab ak, karip nìbi ke okok tap ñìbil onìmìb. Mer ak, abramek gìnigabìm ak, mìnìm kìb dìniñgabìm.

Mìnìm dai ognap, yad kisen nìbi mìdebìm sìñak amił, ag ñì tep gìnigain.

12

God Kaun tap tep ke ke ñìb

1 Pen ai mam sìkop. God Kaun ne tap tep cìnop nokìm nokìm ke ke ñìb ak, miñi mìnìm nìbak nìbep ag ñì tep gìnigain.

2 Nìbi nìpìm: ned Krais nop ma niñ dìl mìdeligìpìm ñìn ak, lìm, mab dai, kab gol, tap okok dì gì lìpal tap gos ma mìdeb nìb okok, gos

nibep lip gek, tap esek nib okok sobok gilig git mideligipim.

³ Nib ak, yad nibep agebin, God Kaun bin bi krop eip nab adan mindenigab ak, Jisas nop minim timel agil ag junimel rek ma linigab. Pen bin bi alap, Jisas Bi Kib mideb, agnigab ak, Kaun Sinj nop nab adan midek me ninlig git nib agnigab.

⁴ God Kaun ne tap tep bin bi nokim nokim ke ke nib ak pen Kaun tap tep nib nimbak ne Kaun nokim nep mideb.

⁵ Cin wog ar nokim nokim ke ke gipin ak pen Bi Kib nop wog gipin ak ne Bi Kib nokim alap nep mideb.

⁶ Cin tap tep ke ke dil wog ar nokim nokim ke ke gipin ak pen God nokim nep ak ne ke gek, cin nokim nokim wog ar ke ke gon ameb.

⁷ God Kaun cinop tap tep ke ke nek, wog ar ke ke gipin nimbak, Krais pis ar midebal bin bi okok di tepgil git tep gon, bin bi ne magilsek mid tep gilan, agil gip.

⁸ God Kaun ne cinop bin bi ognap tap tep nek, gos ninj tep gil Krais mindenim tep ak bin bi okok ag nibin. Pen Kaun nokim nimbak ne cinop bin bi ognap tap tep nek, Krais mindenim tep ak wagin ak gos ninj kid yikil bin bi okok ag ni tep gipin.

⁹ Kaun nokim nimbak cinop ognap tap tep nek, Krais nop ninj di kilis yib gipin; Kaun nokim nimbak cinop ognap tap tep nek, bin bi ognap tap gip okok gon komin lip.

¹⁰ Kaun cinop ognap tap ma gep rek gilan agil kilis ak nib. Kaun cinop ognap tap tep nek, God mindenim ne ke ageb mindenim nimbak ninjil bin bi okok

miseñ ag ñibin. Kaun cınop ognap tap tep ñek, God Kaun aka kaun ke nıb alap kırop aban ñagek apal ak nıpin. Kaun cınop ognap tap tep ñek, cın mınım ke yıb mınım ned ma agoligipin ke ke apin. Kaun cınop ognap tap tep ñek, bin bı ognap mınım ke yıb ned ma agoligipin ak agel cın nıñıl, adık gıl bin bı okok kırop ag ñibin.

11 Pen God Kaun nokım nep mıdeb ak, gos ne ke nıñıp rek, cınop bin bı nokım nokım tap tep ke ke ñek nıñlıg git, wög ar ke ke gon ameb.

Krais mıb goj ne nokım nep mıdobın

12 Mıb goj cın nokım nep mıdeb ak pen dai dai ke ke konjai nep mıdeb. Dai dai ke ke nıb okok magılsek eip jım ñıl mıb goj nokım nep mıdeb. Krais abe nıg aknıb rek mıdeb.

13 Nıg aknıb rek nep, cın Juda bin bı okok abe, Juda bin bı mer okok abe, bin bı kiri bin bı ognap kırop mıñ wög gitpal okok abe, bin bı kiri gos kiri ke nıñıl gitpal okok abe, God Kaun nokım nıbak nep cınop magılsek pak ñek, Krais mıb goj ne nokım nep mıdobın. God ne Kaun nokım nıbak nep cınop ñıb mıdmagıl nab cın adañ mıdeb.

14 Mıb goj cın nokım nep mıdeb ak pen dai dai ke ke konjai nep mıdeb.

15 Tob kıd ak, ñın kıd ak nıñıl, yad ñın kıd mıdebnep ak tep, pen tob kıd mıdebin ak rek, mıb goj dai alap ma mıdebin, agenigab ak, cın tob kıd nıbak mıb goj dai alap ma mıdeb, agıl ma agnigabin.

16 Tımid ak, ak rek nep, udın ak nıñıl, yad udın mıdebnep ak tep, pen tımid mıdebin ak rek, mıb goj dai alap ma mıdebin, agenigab ak, cın

tı̄mı̄d nı̄bak mı̄b goj dai alap ma mı̄deb, agıl ma agnı̄gabın.

¹⁷ Pen God cı̄nop gı̄ lak ñı̄n ak, udı̄n okok magılsek gebkop ak, titi gıl mı̄nım agel tı̄mı̄d pak nı̄pnop? Pen tı̄mı̄d magılsek nep gebkop ak, titi gıl ki nı̄pnop?

¹⁸ Pen God gos ne ke nı̄njıl, mı̄b goj dai dai ke ke magılsek gı̄ lı̄ tep gak.

¹⁹ Dai dai ke ke ma mı̄dobkop ak, mı̄b goj ak rek nep ma mı̄dobkop.

²⁰ Nı̄b ak me, dai dai ke ke konai nep mı̄deb pen magılsek eip jı̄m ñıl mı̄b goj nokım nep mı̄deb.

²¹ Pen udı̄n ak, ñı̄n kı̄d ak nop, “Tari gını̄g yad eip mı̄deban? Wög nak alap ma mı̄deb,” agıl, asık am ke nep mı̄dıl, mı̄d tep ma gını̄gab. Nabı̄c cög magıl ak, ak rek nep, tob kı̄d ak nop, “Tari gını̄g yad eip mı̄deban? Wög nak alap ma mı̄deb,” agıl, asık am ke nep mı̄dıl, mı̄d tep ma gını̄gab.

²² Pen mı̄b goj dai ognap kılı̄s ma mı̄deb, apı̄n okok, wög kırı̄ abe mı̄deb. Asık ke ke lek, mı̄b goj mı̄d tep gını̄mın rek ma lıp.

²³ Pen dai okok dai yokop apı̄n dai okok, cı̄n gos nı̄n tep gıl, walı̄j tı̄b kadı̄g tep gıpın. Pen dai okok dai ma nı̄nep apı̄n dai okok, cı̄n gos nı̄n tep gıl, walı̄j tı̄b kadı̄g gı̄ tep gıpın.

²⁴ Pen dai okok dai tep apı̄n dai okok, cı̄n tap ke alap ma gıpın. Pen God ne ke mı̄b goj dai okok dıl, dai okok dai yokop apı̄n dai okok dı̄ yı̄meb yı̄b gıl, dai okok magılsek dı̄ jı̄m ñek, mı̄b goj nokım nep mı̄deb.

²⁵ Nı̄b ak, mı̄b goj nokım nep mı̄dıl, asık ke ke ma lıl, bin bı̄ ne ognap eip adı̄p adı̄p rek mı̄dıl,

pen pen mîdmagîl lînîmel.

26 Pen dai alap mîker genîgab ak, dai ognap magîlsekl abe mîker genîgab; pen dai alap nop yîb agel ar amenîgab ak, dai ognap magîlsekl abe miñ miñ gînîgal.

27 Pen nîbi magîlsekl Krais mîb gon ne mîdebîm. Mîb gon ne ak gek nîbi nokîm nokîm dai dai mîdebîm.

28 Bin bî wagîn ne midobîn nab ak, ne cînop ag lîp rek wög ke ke gîpîn. Ned ak, cîn ognap Jisas mînîm dad ameb bî okok mîdobiñ; yîgwu nab nîb ak, Jisas mînîm tep ak ag ñeb bî okok mîdobiñ; omal nokîm nîb ak, Jisas mînîm tep ak bin bî ñî pai kîrop ag ñeb bin bî okok mîdobiñ; pen cîn ognap tap ma gep rek okok gîpîn; ognap bin bî tap gîp okok kîrop gon komîn lîp; ognap bin bî yîmîg nîñjîl dî tep gîpîn; ognap bin bî okok kîrop kod midon nîñjîg gî, mid tep gîpal; ognap mînîm ke yîb mînîm ned ma agoligîpîn ke ke apîn.

29 Pen cîn magîlsekl Jisas mînîm dad ameb bî ma midobîn. Cîn magîlsekl Jisas mînîm tep ak ag ñeb bî ma midobîn. Cîn magîlsekl Jisas mînîm tep ak bin bî ñî pai kîrop ag ñeb bin bî okok ma midobîn. Cîn magîlsekl tap ma gep rek okok ma gîpîn.

30 Cîn magîlsekl bin bî tap gîp okok kîrop gon komîn ma lîp. Cîn magîlsekl mînîm ke yîb mînîm ned ma agoligîpîn ke ke ma apîn. Bin bî ognap mînîm ke yîb ned ma agoligîpîn ak agel cîn magîlsekl nîñjîl, adîk gîl bin bî okok kîrop ma ag ñîbîn.

31 God Kaun tap tep ñîb nîb okok, gos tîmid

mı̄dmagıl nab nı̄bi adan̄ gos nı̄ñıl, tap tep tep nı̄b nı̄b okok dın̄, agıl gos ak nı̄ñnímıl.

Pen mı̄ñi yad nı̄bep kanı̄b tep yı̄b ak agnı̄g gebin.

13

Bin bı̄ ke okok kırop mı̄dmagıl lı̄nígabın ak, ak tap kıb yı̄b

¹ Mı̄nım yı̄b ke ke agnı̄gabın aka ejol mı̄nım apal rek agnı̄gabın ak pen bin bı̄ ke okok kırop mı̄dmagıl ma lı̄nígabın ak, kıri mı̄nım cın nı̄ñel belo pakpal agıp rek lı̄nígab.

² God mı̄nım ne ke ageb mı̄nım nı̄bak nı̄ñıl, bin bı̄ okok mı̄sen̄ ag nı̄ñígabın ak pen bin bı̄ ke okok kırop mı̄dmagıl ma lı̄nígabın ak, cın bin bı̄ yokop rek lı̄nígabın. Gos nı̄ñ kıd yıkıl, Krais mı̄nım tep ak nı̄ñ tep gı̄nígabın ak pen bin bı̄ ke okok kırop mı̄dmagıl ma lı̄nígabın ak, cın bin bı̄ yokop rek lı̄nígabın. Krais mı̄nım tep ak mı̄nım wagın ak gos nı̄ñ kıd yı̄knı̄gabın ak pen bin bı̄ ke okok kırop mı̄dmagıl ma lı̄nígabın ak, cın bin bı̄ yokop rek lı̄nígabın. Krais nop nı̄ñ dı̄ kılı̄s yı̄b gıl, dı̄m gol won ognap agon ke okok amnígab ak pen cın bin bı̄ ke okok kırop mı̄dmagıl ma lı̄nígabın ak, cın bin bı̄ yokop rek lı̄nígabın.

³ Pen tap cın magılsek mı̄deb rek, nonım lıl bin bı̄ tap ma mı̄deb okok kırop nı̄ñígabın aka God wög ak gon nı̄ñlı̄g gī, bin bı̄ ognap cınop nı̄ñel, mılı̄k yapek, cınop mab yı̄neb nab ak dı̄ yokel kımnı̄gabın ak, God nop tep gı̄nígab agnı̄gabın ak pen mı̄dmagıl ma lı̄nígabın ak, tap yokop rek lı̄nígab.

4 CİN bin bİ okok kİrop mİdmagİl lenİgabİn ak, kİrop mİnİm sain sain agİl, dİ tep gİl, gİ tep gİnİgabİn. CİN bin bİ okok kİrop mİdmagİl lenİgabİn ak, tap tep kİri okok cİN rek ma lİp, agİl gos ak ma nİñnİgabİn. CİN bin bİ okok kİrop mİdmagİl lenİgabİn ak, yİb cİN ke agon ar ma amnİgab. CİN bin bİ okok kİrop mİdmagİl lenİgabİn ak, cİN nep bin bİ kİb bin bİ okok bin bİ sİkol, agİl gos ak ma nİñnİgabİn.

5 CİN bin bİ okok kİrop mİdmagİl lenİgabİn ak, bin bİ kİrop mİnİm tİmel agİl, abramek ma gİnİgabİn. CİN bin bİ okok kİrop mİdmagİl lenİgabİn ak, per tap tari tari cİN ke tep gİnİmİñ ar ak gos nİñjİl ma gİnİgabİn. CİN bin bİ okok kİrop mİdmagİl lenİgabİn ak, kasek kal juñl mİnİm pen pen ma agnİgabİn. CİN bin bİ okok kİrop mİdmagİl lenİgabİn ak, bin bİ ognap cİNop gİ tİmel genİgal ak, mİnİm nİbak gos nİñjİgİl gİ ma mİdonİgabİn.

6 CİN mİdmagİl lenİgabİn ak, nag tİmel ar nİbak nİñjİl mİñ mİñ ma gİnİgabİn; tap tari nİñjİd nep mİdeb ak nep nİñjİl mİñ mİñ gİnİgabİn.

7 CİN mİdmagİl lenİgabİn ak, mİker tari tari cİNop onİmİñ, gos sek mİdonİgabİn. CİN mİdmagİl lenİgabİn ak, per Bi Kİb nop nİñ dİ kİlİs gİlİg gİ nep mİdonİgabİn. CİN mİdmagİl lenİgabİn ak, per Bi Kİb nop nİñ dİlİg gİ gos sek mİdonİgabİn. CİN mİdmagİl lenİgabİn ak, per kİlİs gİl Bi Kİb ageb rek gİlİg gİ mİdonİgabİn.

8 CİN mİdmagİl lenİgabİn ak, tol menİk per per nep nİg gİ damİl, amİl Bi Kİb eip seb kab ar alan sİñjak mİdonİgabİn nİñ ak, mİdmagİl lİlİg gİ nep mİdonİgabİn. God Kaun cİNop tap tep ñek, God

mİNİM ne ke ageb mİNİM nİbak nİñİL, bin bİ okok mİSEN ag nİbİN ak, kİSEN nİG ma gİNİgabİN. God Kaun cİNop tap tep ſek, cİN mİNİM ke yİB mİNİM ned ma agoligipİN ke ke apİN ak, kİSEN nİG ma gİNİgabİN. God Kaun cİNop tap tep ſek, Krais mİNİM tep ak mİNİM wagİN ak nİñ kİd yİk nİpİN ak, kİSEN nİG ma gİNİgabİN.

⁹ Tari gİNİG: God Kaun cİNop tap tep ſek, Krais mİNİM tep ak mİNİM wagİN ak nİñ kİd yİk nİpİN, ag gos nİpİN ak pen mİñi ognap nep nİpİN. God Kaun cİNop tap tep ſek, God mİNİM ne ke ageb mİNİM nİbak nİñİL bin bİ okok mİSEN ag nİbİN, ag gos nİpİN ak pen God MİNİM ne ognap nep nİñİL, bin bİ okok ag nİbİN.

¹⁰ Pen Krais Bİ tep aknİB ke onİgab ak, cİN tap okok ognap nep ma nİñnİgabİN; cİN bin bİ magİlsek tap okok magİlsek mİSEN nİñ saknİgabİN.

¹¹ Nİ painaŋ mİdoligipİN nİn ak, nİ painaŋ gos nİpal rek gos nİñİL, nİ painaŋ apal rek agİl mİdoligipİN. Pen kİSEN kİB gİL, bin bİ kİB lİL, nİ painaŋ gos nİñİL gİpal rek ak pİs nep kİrİg gİpİN.

¹² Mİñi nİn nİbaul, nİg kaunan rek pag nİpal rek ak nİñİL, tap okok magİlsek nİñ tep ma gİpİN. Ognap nİpİN; ognap ma nİpİN. Pen nİn kİSEN nİbak, tap okok ognap nep ma nİñnİgabİN; cİN bin bİ magİlsek tap okok magİlsek udİN magİl cİN ke mİSEN nİñİL, nİñ saknİgabİN. Mİñi nİn nİbaul, God ne tigeP Bİ rek mİdeb ak ognap nİpİN, ognap ma nİpİN. Pen nİn kİSEN nİbak, God cİNop nİñ tep yİB gİp rek ak, nOP ak rek nep nİñ tep yİB gİNİgabİN.

13 Nib ak, minim kib omal nokim per middeb: Krais nop niñ dep ak; Krais nop gos sek kod middep ak; midmagil lep ak. Pen minim kib yib ak me, midmagil lep ak.

14

God Kaun bin bi ne kirok tap tep nib

1 Bin bi okok kirok midmagil linigabin ak, ak tap kib yib; nibi gos nibgil niñil ginimib. God Kaun tap tep nib nib okok, gos timid midmagil nab nibi adan gos niñil, tap tep nib nib okok din, agil gos ak niñnimib. Pen tap tep tep yib ak, Krais minim tep ak bin bi kirok ag nin, agil gos ar ak niñnimib.

2 Pen bin bi minim ke nib minim ma niñep rek agenigal ak, kiri bin bi ognap kirok ma apal; kiri God nop nep apal. Bin bi ognap minim nibak niñil ma niñigal. God Kaun kilis ñek minim niñid we gil middeb okok apal.

3 Pen bin bi Krais minim tep ak misen ag ñenigal ak, bin bi ognap minim kirok ak rek nep niñil niñ tep ginigal. Minim nibak niñil Krais minim tep ak niñ tep gil kilis ognap sek dil, gos sek midlig git, tap tari ginigab ak gos par ma niñigal.

4 Bin bi minim ke nib minim ma niñep rek agenigal ak, kiri ke nep minim nibak tik niñil, kiri ke nep kilis ognap sek dinigal. Pen bin bi Krais pis ar midebal okok magilsek ak rek nep niñil, kilis ognap sek dinigal.

5 Nı̄bi magılsek mınım ke nı̄b mınım ma nı̄nep rek agenigabım ak, yıp tep gınigab ak pen yıp tep yı̄b gınigab ak, Krais mınım tep ak misen ag nı̄nigabım. Bī alap mınım ke nı̄b mınım ma nı̄nep rek agıl, kisen ne ke wagın agesin ak nı̄b nı̄b gıl mideb agenigab ak, bin bī peyīg nı̄nigal okok kılıs ognap sek dı̄nigal. Nı̄g gınigab ak tep. Mer, mınım ke nı̄b mınım ma nı̄nep rek agep ak tap sıklol; Krais mınım tep ak misen agep ak tap kib.

6 Pen yad nı̄bi midebım sı̄njak amīl, mınım ke nı̄b mınım ma nı̄nep rek agıl God Mınım agenigain ak, nı̄bi titi gıl nı̄nıl, Krais nop nı̄n dı̄ kılıs gınigabım? Pen God Kaun yıp mınım ognap agek, nı̄bep ag nı̄nigain ak tep gınigab. Aka God Kaun gek, gos tı̄mıl yad apek rek nı̄bep ag nı̄nigain ak tep gınigab. Aka God Kaun yıp gos nı̄ek, Krais mınım tep ognap nı̄bep ag nı̄nigain ak tep gınigab. Yad nı̄bep ag nı̄en, nı̄bi Krais Jisas mınım tep nı̄n tep gıl, ageb rek gınigabım ak tep. Krais mınım wagın ak ognap ag nı̄nigain ak, Krais nop nı̄n dı̄ kılıs gınimib rek lı̄nigab.

7 Tap okok ognap gos ma mideb pen mınım agıp. Gaub gita tap okok mınım agıp. Pen gaub gita mınım ag tep ma genigab ak, bin bī okok nı̄nıl mınım tari tari ageb agıl sı̄dol gıl kimep ma agnigal.

8 Pen akıl magıl ak, ak rek nep, ag tep ma genigab ak, bī an warıkıl pen pen gınigabın, agıl, kod middenigab?

9 Nı̄b ak rek me, nı̄bi bin bī okok kırop mınım ke nı̄b mınım ma nı̄nep rek agıl God Mınım

agenigabim ak, kiri titi gil minim apal me ak, agil niyngimel? Nibi ke nep ag ag ju linigabim.

10 Lim dai ar wagin aul minim yib ke ke konai nep middeb rek, minim wagin ak midek niyngi git apal; yokop ma apal.

11 Bin bi ognap minim agel ma niyngabin ak, cinop niyel, bin bi par okok rek linigab. Cin pen krop niyon, aknib rek ginigab.

12 Nibep nib aknib rek nep ginigab ak, niy tep ginimib. Gos timid midmagil nab nibi adan gos niyil, God Kaun tap tep nib okok din, agil gos ak niyebim ak tep. Pen bin bi Krais pis ar midebal okok magilsek Krais nop niy dit kilis giyngimel, agil, tap tep God Kaun nib okok dil, kilis yib gilig git midenigabim ak tep yib.

13 Nib ak rek me, nibi bin bi okok krop minim ke nib minim ma niyep rek agil, God Minim agenigabim ak, God nop ag niyem, nibep gos nek niyngi git, minim agnigabim nibak tig adikgil, nib nib agosin, agil, krop ak rek nep ag niyminib.

14 Tari ginig: minim ke nib minim ma niyep rek agil, God nop sobok ginigain ak, kaun yad sobok ginigab pen minim wagin nig git apin ak, agil ma niyngain.

15 Nib ak, yad kaun yad ak God nop sobok ginigain; pen yad ak rek nep gos timid yad ak niyngi git nep midil God nop sobok ginigain. Yad kaun yad ak God nop kimep agnigain; pen yad ak rek nep gos timid yad ak niyngi git nep midil God nop kimep agnigain.

16 Nibi kaun nibi ak nep God nop tep agil sobok genigabim ak, bin bi okok minim agnigabim

ak nıñıl ma tık nıñnígal. Nıb ak, kiri God nop sobok gıl tep agnígabım mıñım nıbak wagın ak tık nıñıl, tep gıp agıl “Nıñíd” agnímel rek ma lıñigab.

17 God nop tep aglıg gı mıdenıgabım ak pen bin bı nıb okok mıñım agnígabım ak nıñıl, gos ognap sek dıl kılıs ognap sek ma dıñigal.

18 Pen God Kaun tap tep ñek, mıñım ke nıb mıñım ma nıñep rek apıñ ak, nıbep nep ma nıb. Yıp ak rek nep ñek, mıñım ke nıb mıñım ma nıñep rek koñai nep per apin ak, God nop tep agebin.

19 Pen Krais pıs ken mıdobın bin bı okok eip mogım gıl, mıñım ke nıb mıñım ma nıñep rek agen, bin bı ognap nıñıl ma tık nıñnígal ak, ak yıp tep ma gınigab. Mıñım nıñeb omal nep agen, bin bı ognap nıñıl gos ognap sek dıñigal ak, ak yıp tep gınigab.

20 Pen ai mam sıkop. Ñı painjañ gos nıpal rek gos ak rek ma nıñnímib; bin bı kıb gos nıpal rek gos ak rek nıñnímib. Tap si tap tımel ma gep ar ak nep ñı painjañ rek mıdenımib.

21 God mıñım agak ognap agıl, Aisaia God Mıñım dai alap ñu kıl tıkıl agak,
“Bı Kıb ageb,
Yad bin bı sıñ aul tımid uken,
bin bı par okok nıb agen apıl,
mıñım yıb kiri ke agnígal,
pen bin bı sıñ aul mıñım yad agnígain nıbak
ma nıñnígal,’ ageb,” agak.

22 Nıb ak nıpın, God Kaun tap tep ñek, mıñım ke nıb mıñım ma nıñep rek apal ak, bin bı Krais

nop nıñ dıpal okok nıñnímel agıl ma ñıb; bin bı Krais nop ma nıñ dıpal okok nıñnímel agıl ñıb. Pen God Kaun tap tep ſek, bin bı Krais mınım tep ak mıſen̄ ag ñıbal ak, bin bı Krais nop nıñ dıpal okok, nop nıñ dı tep gınımel agıl ñıb; bin bı Krais nop ma nıñ dıpal okok, nop nıñ dınímel agıl ma ñıb.

23 Pen nıbi bin bı Krais pıs ken mıdebım okok ap mogım gıl, magılsek mınım ke nıb mınım ma nıñep rek agem nıñlıg gi, bin bı mınım nıbak ma nıpal okok ognap aka bin bı Krais nop ma nıñ dıpal okok ognap karıp mıgan nıbak apenıgal ak, mınım nıbi nıbak nıñıl, bin bı okok saköl ñagek agebal, agnıgal.

24 Pen Krais mınım tep ak mıſen̄ ag ñıñlıg gi mıdem nıñlıg gi, bin bı Krais nop ma nıñ dıpal okok ognap aka bin bı mınım nıbak ma nıpal okok ognap karıp mıgan nıbak apenıgal ak, mınım nıbi nıbak nıñıl, kırı tap si tımel tımel gıpal ak nıñıl, gos par nıñnígal.

25 Gos par nıñel nıñlıg gi, tap tari tari gos tımid mıdmagıl kırı we gıl mıdeb okok mıſen̄ lek nıñnígal. Kırı nıg gıl gos nıñıl, God nop nıñel jel gek, kogım yımil, God yıb ne agel ar amek nıñlıg gi agnıgal, “Nıñd! God nıbep eip mıdeb,” agnıgal.

*God nop sobok gınig am mogım genıgabım ak,
yıpid gıl nep gınımıb*

26 Nıb ak, ai mam sıkop, mınım agnıg gebin aul nıñnímıb. Nıbi ap mogım gınıgabım ñın ak, bı alap kımepl alap agnıgab; bı alap Krais mınım tep ak dai alap mınım ag ñıñıgab; bı alap God

Kaun gos ñinigab rek mìnìm ak ag ñinigab; bì alap mìnìm ke nìb mìnìm ma nìjep rek agnigab; bì alap mìnìm agenigab nìbak, tìg adik gìl, nìb nìb agosip agnigab. Nìb ak me, bin bì Krais pìs ken mìdebal okok Krais nop nìj dì kılıs gìnìmel agìl gos ak nep nìnjil gìnìmìb.

27 Pen bì ognap mìnìm ke nìb mìnìm ma nìjep rek agenigal ak, bì omal aka omal nokìm nep mìnìm agnìmel. Koñai nep ma agnìmel. Pen bì nokìm alap nep warìkìl mìnìm agnigab; bì kausek ma agnìmel. Bì nokìm alap nìg gìl warìkìl mìnìm agenigab, bì ke nìb alap pen warìkìl, mìnìm ne ak tìg adik gìl, nìb nìb agosip, agnigab.

28 Pen mìnìm tìg adik gìl, nìb nìb agosip agìl ag ñeb bì alap ma mìdonimìj ak, mìnìm ke nìb mìnìm ma nìjep rek agnìg gebal bì okok mìnìm nìbak ma agnìmel; kìri ke kapkap kìrop ke abe God nop abe agnìmel.

29 Bì omal aka omal nokìm Krais mìnìm tep ak ag ñel nìnjìg gìt, bì ognap yìpìd gìl agebal aka agìl, nìj mìdenìmel.

30-31 Pen bì bisig nìj mìdenigal nìb okok, bì alap God Kaun gek, gos tep pag yìkek, bì ned warìkìl agonimìj ak gos nìbak nìnjil bisigek, bì kìsen warìkìl agnìmìj. Pen pen tau sakìl ma agnìmel. Nokìm nokìm warìkìl agnìmel. Nìb ak, nìbi magìlsekJisas Krais mìnìm tep ak ag damìl dapìl gìl me, Jisas Krais gos ognap sek dìl, gos sek mìdenigabim.

32 Bin bì God nìbep tap tep ñek, Krais mìnìm tep ak ag ñibim okok, gos nìbi ke nìj tep gìl, mìnìm ag ñinimìb. Pen nìbi ak rek nep gos nìj tep gìl, bìr mìnìm apin me ak agìl kìrig gìnìmìb.

33 Tari gìnig: God gek bin bì Krais pís ken mìdebal okok abramek ma gípal; gos nìñlig gí gel amek, kapkap mìd tep gípal.

Pen nìbi ap mogím gíl, Krais pís ken mìdebal bin bì karıp lím tìgoñ tìgoñ magílsek gípal rek gìnimiñb.

34 Nìbi ap mogím gíl, God nop sobok gípím ñìn ak, bin okok mìnìm ma agnímel. Bì okok nep agel, bin okok yokop peyig nìñnímel. Juda lo mìnìm nìb aknìb rek nep ageb.

35 Bin okok mìnìm ognap sek nìñjin agenímel ak, kíri karıp kíri ke okok amìl, nìgmìl sìkop kírop ag nìñjel, ag ñìnímel. Pen bin bì Krais pís ken God Mìnìm nìñjin agìl mogím genìgal nab sìñjak, bin alap warìkìl mìnìm ag ñìnigab ak, gí tìmel yìb gìnigab.

36 Nìbi bin bì Korid ned yìb Jisas mìnìm tep ak dìl bin bì okok damìl ma ag ñìbek. Pen cìn Jisas mìnìm tep dad ameb bì okok, mìnìm tep nìbak damìl, nìbep bin bì Korid nep ma ag ñìnok.

37 Nìbi bì an an, God Kaun cìnop tap tep ñek, Jisas mìnìm tep ak bin bì okok ag ñìbin agìl gos nìpím okok, yad Bì Kìb ageb rek ñu kìl tìkebin me ak, agìl nìñnímìb.

38 Pen bì an mìnìm ñu kìl tìkebin nìbaul ma nìñnígab ak, nìbi pen ak rek nep mìnìm ne ma nìñnímìb.

39 Nìb ak, ai mam sìkop. Gos kìb nìbi ak, Jisas mìnìm tep ak ag ñìn, agìl gos ak nìñnímìb. Pen bin bì mìnìm ke nìb mìnìm ma nìñep rek agenímel ak, kírig gím, agìl ma agnímìb.

40 Pen nìbi bin bì Krais pís ken mìdebím okok apìl God Mìnìm nìñnígabím ñìn ak, tap tari tari

genigabim, magilsek gos niñ tep gilig gi gem amnimiñ.

15

Krais kimil kauyan warikak

¹ Ai mam s̄ikop. Krais minim tep ak ned ag ñenek n̄bi d̄l, minim niñid yib agil niñ di kiliç gipim ak, kauyan ag niñ tep ginig gebin.

² Minim tep nibak nibep agen niñil d̄ipek ak, niñ di kiliç gilig gi midenigabim ak, God nibep di komiñ yokniñgab. Pen niñ di kiliç gilig gi ma midenigabim ak, n̄bi minim niñid nibak yokop niñ dipim rek linigab.

³ Minim yad ned niñnek nibak, minim pobinj minim tep yib agil nibep ag niñnek. Cin tap si tap timel gipin rek, Krais cinop nen agil kimak ak, God Minim nu kıl tikil, ginigab aglak rek nep gak.

⁴ Krais kimek tigel gel, niñ omal midil, niñ omal nokim ak kauyan warikak ak, ak rek nep God Minim nu kıl tikil, ginigab aglak rek nep gak.

⁵ Pen Jisas kauyan warikil, Pita midek sinjak misen lek, nop ned niñjak. Kisen misen lek, bi minim ne dad ameb aknib umigan alaç okok niñlak.

⁶ Kisen niñ alap, Krais kauyan misen lek, niñ nokim nibak nep ai mam paip hadred (500) rek niñlak. Ai mam niñ okok ognap kimbal pen magilsek rek komiñ midebal.

⁷ Kisen niñ alap, Krais kauyan misen lek, Jems niñjak. Niñ alap pen, bi minim ne dad ameb okok magilsek nop niñlak.

8 Pen bin bî ognap nop nînlak ñîn ak ap padîkek, kisen Jisas yîp abe mîsen lek nînnek. Nîb ak, yad ñî tînîl acîb tîk dopal rek alap mîdenek yîp dak.

9 Yad bin bî Krais pîs ken mîdelak okok kîrop gî tîmel yîb gî mîdenek ak, Jisas mînîm tep dad ameb bî mîdenim rek ma lak.

10 Pen God yîp yîmîg nînîl dî tep gek, bî ne mîdîl ke yîb gîpin. Jisas mînîm tep dad ameb bî ognap wög gîpal rek ma gîpin; yîp yîmîg nînîl dî tep yîb gek, wög kîb yîb ak gîpin.

11 Yad nep God nop wög gîpin, agîl ma agebin; kîri nep gîpal, agîl ma agebin. Cîn magîlsekk Krais mînîm tep ak ar nokîm ag ñon ameb. Nîbi mînîm tep nîbak nep nînîl nîj dîpek.

Bin bî kîmlak okok kauyan warîknîgal

12 Pen Krais kîmîl warîkak agîl mînîm per ag ñîbîn ak, nîbi ognap tari gînîg ma nînîl, cîp se okok kîmîl kauyan ma warîknîgal, agîl nînebîm?

13 Pen cîp se okok kîmîl kauyan ma warîknîgal, agnîgabîm ak, Krais ne ke kauyan ma warîkîp, agnîgabîm.

14 Pen Krais kauyan ma warîkpkop ak, Krais mînîm tep ag ñîbîn mînîm ak, mînîm yokop rek lîpkop. Krais kauyan ma warîkpkop rek agep, Krais mînîm tep nîj dîpîm ak mînîm yokop rek lîpkop.

15 Cîp se kîmîl warîknîmel rek ma lîpkop ak, God Krais nop gek ma warîkpkop. Nîb ak, God gek Krais warîkak mînîm tep per ag ñîbîn ak, mînîm esek rek lîpkop.

16 Tari g̃iñig: c̃ip se okok k̃imil kauyan ma war̃kñigal, agñigab̃im ak, Krais ne ke ak rek nep kauyan ma war̃k̃ip, agñigab̃im.

17 Pen Krais kauyan ma war̃kp̃kop, Krais m̃iñim tep ñiŋ d̃ip̃im ak m̃iñim yokop rek l̃pkop. Krais kauyan ma war̃kp̃kop, tap si tap t̃imel g̃ip̃im gac ak lig g̃i ma yokpkop.

18 Pen Krais kauyan ma war̃kp̃kop, bin b̃i Krais nop ñiŋ d̃il k̃imbal okok, b̃ir p̃is nep k̃im yap pak amblap.

19 Krais c̃inop b̃ir d̃ip ak me, gos sek m̃idob̃in. Pen l̃im dai ar wag̃in aul m̃idil, p̃is nep k̃imbnop, bin b̃i ỹim gep rek ỹib m̃idobnop.

20 Pen Krais war̃k̃il komiŋ m̃ideb ak me, bin b̃i Krais nop ñiŋ d̃il k̃imbal okok, ak rek nep war̃k̃il komiŋ m̃idenigal.

21 Bi alap gek, bin b̃i k̃imñigal. Bi alap gek, bin b̃i war̃kñigal.

22 M̃iñim agebin ñibak, Adam bin b̃i yakam ne m̃idob̃in ak mag̃ilek k̃imñigabin, pen Krais bin b̃i yakam ne m̃idob̃in ak mag̃ilek war̃kñigabin.

23 Pen God Krais nop ned gek war̃k̃il, am ne eip m̃ideb ak me, ne k̃isen ap̃il bin b̃i nop p̃is ken m̃idob̃in okok gek, mag̃ilek war̃kñigabin.

24 Seten k̃ijeki kaun t̃imel ne okok bin b̃i okok g̃i t̃imel g̃iñigal ak pen Krais ne k̃irop p̃ipag pe g̃i yok̃il, bin b̃i ne kod m̃idenigab okok, Bapi God nop ñ̃iñigab; ñibak ñ̃iñ k̃isen ñibak oñigab.

25 Tari g̃iñig: Krais bin b̃i okok kod m̃id damlıg g̃i, Nap gek, kaual maual ne mag̃ilek Krais tob mok ne s̃iñjak m̃idenigal.

26 Kaual maual nok̃im alap nep m̃idenigab:

kimeb magil ak nep. Pen ñin kisen nibak, kaual maual nibak abe pis nep ñag pak linigab.

27 Pen God ne gek bin bi okok tap okok magilsek tob mok ne sijak mideb, agil nu kil tklak ak, God Krais mok ne sijak mideb ma aglak. God ne nep gek, magilsek Krais mok ne sijak mideb.

28 Bin bi okok tap okok magilsek, Ni ne Krais mok ne sijak midel niñlig git, Krais ne agnigab, "Bapi miñi nak bin bi okok tap okok magilsek kod mideban. Miñi yad mok nep sijak midenigain," agnigab. Nib ak me, God nokim nep ne tap tari tari middeb okok magilsek kod midenigab.

29 Bin bi kimbal okok wariknigal agebin ak nippim. Ma wariknigal ak, bin bi ti ginig nimid nimam kimbal okok krop nen agil nig pakpal? Kiri wariknigal agil nep nig gipal.

30 Pen cin ak rek nep, cin tari ginig minim tep nibak agil, bi cinop git timel ginig gebal okok gos par ma nippin?

31 Yad ma nippin, ñin aul bi alap yip ñag pak linigab aka mer, ak ma nippin. Yad nibep bin bi gos niñjl, miñ miñ gilig git, Bi Kit cin Krais Jisas nop tep git agebin.

32 Pen yad taun kit Epesas aul apil, kain sapeb okok rek eip pen pen ginek. Kimil pis nep kimnigabin, apim ak, yad tari ginig nig ginek? "Miñi midobin ñin aul, tap tep tep niblig git, nig tep tep niblig git, git midon; kimil pis nep kimnigabin," apnep. Minim tep ag ni tapin ak kirig ambnep.

33 Pen bin bi gos nibak rek nopal okok, eip ma midenimib. Bin bi mid tep git pal okok, bin bi git

t̄mel ḡpal okok eip moḡim gen̄gal ak, ar n̄bak nep ḡn̄gal.

³⁴ Pen gos ar ke n̄ñjil tap si tap t̄mel ḡp̄im ak k̄riç ḡil, m̄d tep ḡn̄m̄ib. N̄bi ognap God nop gos ma n̄p̄im ak, n̄bep nab̄ñj ḡpkop.

Kauyan war̄kil m̄ib goj n̄bi ak titi ḡil rek m̄idenigab?

³⁵ Pen n̄bi ognap agn̄gab̄im, “Bin b̄i k̄imbal okok titi ḡil war̄kn̄gal? War̄kil, m̄ib goj k̄iri ak titi ḡil rek m̄idenigab?” agn̄gab̄im.

³⁶ Pen m̄in̄im apal ar ak m̄in̄im saköl rek. N̄bi tap ȳñj maḡil okok yokem, ausek m̄idil kom̄ñj ma l̄ñigab; k̄imil nep kom̄ñj l̄ñigab.

³⁷ Wid maḡil aka tap tari maḡil yokp̄im ak, tan k̄ib ḡip rek ma ȳmb̄im; maḡil s̄kol okok nep yokp̄im.

³⁸ Pen maḡil ke ke yokp̄im n̄b okok, God tann̄m̄ñj aḡil n̄ñj lak rek tan̄b.

³⁹ M̄ib goj okok ak rek nep ke ke m̄ideb. Bin b̄i okok ke lak; kaj k̄imin okok ke lak; yak̄r okok ke lak; k̄ibsal okok ke lak.

⁴⁰ M̄ib goj seb kab ar alan okok ke m̄ideb; m̄ib goj l̄im dai ar waḡñn aul okok ke m̄ideb. M̄ib goj seb kab ar alan tep ak ke m̄ideb; m̄ib goj l̄im dai ar waḡñn aul tep ak ke m̄ideb.

⁴¹ Pen pīb mel̄ik ak tep ak ke lak; tak̄n mel̄ik ak tep ak ke lak; gap mel̄ik ak tep ak ke lak. Pen gap okok ak rek nep ke ke m̄ideb rek mel̄ik ak tep ke ke lak.

⁴² Bin b̄i k̄imil war̄kn̄gal ak akn̄b rek. C̄ip t̄igel ḡn̄gal m̄ib goj ak ki gi yon̄gab; war̄kn̄gal m̄ib goj ak ki gi ma yon̄gab.

43 Tap yım gep rek kau mığan lıpal; warıkıl melik sek middenigab. Tap kılıs ma mideb kau mığan lıpal; warıkıl kılıs sek middenigab.

44 Mıb goj kau mığan lıpal akmıb goj lım dai ar wagın aul ajpal rek mideb; warıkıl kaun seb kab ar alaŋ ajpal rek middenigab.

45 Ar nıbak nep, God Mınım dai alap Mosis ſu kıl tıkıl agak, “Adam ned nıb ak ne ke bı komıŋ sek lak,” agak. Adam kisen nıb ak pen Kaun mideb; ne bin bı okok komıŋ midep magıl ak nıb.

46 Nıb ak me, ned mıb goj lım dai ar wagın aul tagep; kisen mıb goj kaun tagep.

47 Bı ned nıb ak lım nep owak; Bı kisen nıb ak seb kab ar alaŋ sıŋak nıb owak.

48 Bin bı lım dai ar wagın aul midebal okok, bı ned nıb midoligip ak rek nep midebal. Bin bı seb kab ar alaŋ midebal okok, Bı seb kab ar alaŋ mideb rek midebal.

49 Mıni cın bı lım owak rek mıdobın; kisen Bı seb kab ar alaŋ sıŋak nıb owak rek middenigabın.

50 Ai mam sıkop, yad nıbep agebin, mıb goj yokop ak God karıp lım tep ak amnımın rek ma lıp. Tap kım ki gi yonigab ak per per mıdonımın rek ma lıp.

51 Pen minım ned ma nıŋeligi pal alap nıbep agníg gebin. Cın Krais bin bı ne mıdobın okok magılsek ma kımnıgabın. Pen cın magılsek ke kisen nıb rek lıniqabın.

52 Akıl magıl agek, aňım aňım kasek nep melik gi p rek, bin bı kımbal okok warıkıl mıb goj ki gi ma yowep middenigal; pen cın magılsek ke kisen nıb rek lıniqabın.

53 Mîb goj ki gi yonigab ak, ki gi ma yowep lînîmîñ; mîb goj kîmeb ak, per per mîdep lînîmîñ.

54 Mîb goj ki gi yonigab ak, ki gi ma yowep lînîgab; mîb goj kîmeb ak, per per mîdep lînîgab ñin nîbak, mînîm ñu kîl tîkîl aglak rek gînigab. Bî God mînîm agep Aisaia God Mînîm ñu kîl tîkîl agak, “Bî Kîb kîmeb magîl ak ñag pak lek bîr pîs nep dai juip,” agak.

55 Pen bî God mînîm agep Hosea God Mînîm ñu kîl tîkîl agak,
“Kîmeb magîl, mîñi kîlis nak mîdeb akal?”

Kîmeb magîl, mîñi yur nak mîdeb akal?”
agak.

56 Kîmeb magîl yur ak tap si tap tîmel gep nîb;
tap si tap tîmel gep kîlis ak lo mînîm nîb.

57 Pen God ne Bî Kîb cîn Jisas Krais nop ag
yokek apîl cînop tîg asîk yokek komîñ ambîn.
Nîbak nîñîl, God nop tep agîn.

58 Nîb ak, ai mam tep yad okok, nîbi kîlis gił,
ke okok ma amnîmîb. Bî Kîb nop wög gîpîn ak
yokop ma gîpîn, agîl, per nep kîlis gił, Bî Kîb nop
wög giłig gi nep mîdenîmîb.

16

Mani Krais bin bî kîrop ñeb

1 Mani dî mogîm gił, God bin bî kîrop
ñînîgabîm mînîm ak agnîg gebin. Krais Jisas bin
bî Galesia Propins mîdebal okok kîrop agnek rek,
nîbi ak rek nep gînîmîb.

2 Nîbi bin bî ke ke magîlseki wîk nokîm nokîm
ñîn ned ak mani dîpîm rek ak nîñîl ognap dî ke

okok lîl dî mogim gînîmîb. Nîg gînîgabîm ak, yad apjakîl mani nen agîl ma ag ajenîm.

³ Pen yad nînîgain ak, bî an nîbi nînîl bî tep mîdebal okok ognap agem, yad kîrop mîj ñu kîl tîk ñen, kîri pen mîj ak abe mani nînîgabîm ak abe dam Jerusalem dad amnîmel.

⁴ Pen yad ameb rek lenîgab ak yad ke kîrop poj dîl dad amnîgain.

⁵ Pen yad Masedonia Propins ak amîl, mîdebîm sînâk nînîgain.

⁶ Amjakîl, nîbep eip sîkol magîl alap kîn mîdenîm rek lîp. Yîbaud aul nîbep eip kîn mîdîl, karîp lîm ognap amnîg gen, yîp dam kanîb nab sînâk yokem amnîgain.

⁷ Nîbep yokop melîk pîb nab nînîl ameb ak yîp tep ma gîp. Bî Kîb yau agenîgab, am nîbep eip tapîn kîn mîdîl kîsen okok amnîgain.

⁸ Yad taun kîb Epesas aul mîdîl, Pedikos ñîn kîb ak ap padîkek nînîl kîsen nînîgain.

⁹ Taun kîb Epesas aul, Bî Kîb wög kîb gîpin, pen bin bî konjai nep yîp yo nîpal.

¹⁰ Pen Timoti mîdebîm sînâk aponîmîn ak, nop dî tep gem, ne ma pîrîknîgab. Ne yad Bî Kîb ak nop wög gîpin rek nep gîp ak nînîl,

¹¹ nop ma kîrig gînîmîb. Nîbi magîlsek nop dî tep gînîmîb. Kîsen amnîg gonîmîn ak, nop dam kanîb nab sînâk ag yokem, yad mîdebin aul adîk gî onîmîn. Mam ognap sek eip onîgal, agîl, kod mîdebin.

¹² Pen mam cîn Apolos nop mînîm kîlis agîl apin, mam ognap amnîg gebal rek eip amnîmîn, apin ak pen ne mîñi ma nînîgab. Kîsen neb rek lenîgab, nînîgab.

Minim dai ognap agak

¹³ N̄bi gos n̄n̄lig gi m̄denim̄b. God nop n̄n̄ d̄ k̄lis ḡl̄ig gi m̄denim̄b. Tap alap ma p̄rikn̄m̄b. K̄lis ȳb ḡl̄ig gi m̄denim̄b.

¹⁴ Pen tap tari tari ḡn̄igabim̄, bin b̄ okok k̄rop m̄dmaḡil l̄il̄ig gi m̄denim̄b.

¹⁵ Ai mam s̄kop. N̄bi n̄p̄im̄, Grik kai Krais nop n̄n̄ d̄lak okok, Stepanas bin b̄ yakam ne okok ned n̄n̄ d̄lak. N̄n̄ d̄l me, bin b̄ Krais p̄is ken m̄debal okok k̄rop m̄dmaḡil l̄il̄ w̄ög gi n̄n̄lig gi nep m̄debal. N̄b ak, ai mam yad n̄bep agebin,

¹⁶ bin b̄ tep n̄b okok rek abe, ai mam n̄bi eip w̄ög ḡpal okok abe n̄n̄il̄, agn̄mel rek nep ḡn̄im̄b.

¹⁷ Pen n̄bi ap̄il ȳp n̄n̄im̄b rek ma lek, Stepanas, Potyunetas, Akaikas ap̄il ȳp n̄pal ak ȳp tep ȳb ḡip.

¹⁸ N̄ig ḡpal n̄bak ȳp tep ḡil n̄bep tep ḡil ḡip. B̄i tep n̄b okok m̄n̄im̄ agen̄gal ak n̄n̄ tep ḡn̄im̄b.

¹⁹ Pen bin b̄ God p̄is ken m̄debal Esia Propins aul, n̄bep Korid bin b̄ okok, “Ai mam s̄kop, n̄bi m̄debim̄?” agebal. Akwila Prisila ber mal n̄bep Korid bin b̄, “B̄i K̄ib n̄bep kod m̄den̄,” agebir. Bin b̄ ap̄il karip k̄rop ber moḡim̄ ḡil God nop sobok ḡpal okok ak rek nep agebal.

²⁰ Pen ai mam Krais p̄is ken m̄debal s̄in̄ aul maḡlsekk, “N̄bi m̄debim̄?” agebal. N̄bi B̄i K̄ib nop n̄n̄ d̄p̄im̄ rek, pen pen ag wasu d̄l̄ig gi, m̄kem bom s̄lokn̄im̄b.

²¹ Yad Pol, m̄n̄im̄ m̄bil won aul n̄in̄maḡil yad ak ke ū k̄il t̄k̄il “N̄bi m̄debim̄?” agebin.

22 Bin bî an, Bî Kîb nop mîdmagîl ma lînîgab ak, pen yur dañ. Nîb ak, Bî Kîb cîn, nak onîmîn!

23 Bî Kîb cîn Jisas nîbep yîmîg nîñîl dî tep gînîmîñ.

24 Ai mam yad Krais Jisas pîs ken mîdebîm okok, yad nîbep magîsek mîdmagîl lîpin. Nîb aknîb rek tep.

MINIM KOMIN

**The New Testament in the Minimib dialect of the
Kalam language of Papua New Guinea**

Nupela Testamen long tokples Minimib long Niugini

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Minimib (Minimib dialect of Kalam)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-02-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 31 Aug 2023

c3b0a7e5-6c23-5e97-9419-62054c911996